

יו"ל ע"י מכון
"עגרת הסולם"

להוצאת וחידוש ספרי הסולם
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר מוהרי"י שליט"א
אבן עזרא 4 ב"ב, טל: 03-6192872

בני היכלא

25 עמ'

גליון כ"ג - פר' ויקהל

פניני זוהר
לפר' ויקהל

המשכן נעשה רק מתרומות בני

(ויקהל, סולם אות ז-ח) - עמ' א'
מהו שבת (ויקהל, סולם אות ק-פ-קפ"ב) - עמ' י"ד

שמירת שבת ועבודה זרה

(ויקהל, סולם אות קנ"ז) - עמ' ג'
חכמים ונבונים (ויקהל, סולם אות קי"ט-ק"כ) - עמ' ט"ז

**ח' פעמים אמת בברכת אמת ויציב
בשחרית**

(ויקהל, סולם אות תל"ב-תל"ד) - עמ' ה'
אמירת לשם יחוד ולכבוד שבת (תזריע, סולם אות קמ"ו, ואות ק"ן) - עמ' י"ז

ד' תיקונים בתפילה ובמצוות

(ויקהל, סולם אות ת"ט-ת"א) - עמ' ז'
בגדי השרד, לבושי המלאכים
הכהנים והנשמה (פקודי, סולם אות קס"ד-ק"ע) - עמ' י"ט

**פתיחת שערי הרחמים ותפלת
בריך שמיה**

(ויקהל, סולם אות רכ"ד-רכ"ה) - עמ' י'
בצלאל ואהליאב (פקודי, סולם אות רח"צ) - עמ' כ"א

ע"ב תיבות בקידוש ליל שבת

(ויקהל, סולם אות רנ"ב-רנ"ד) - עמ' י"ב
מְשָׁכַן של מעלה ומְשָׁכַן של מטה (פקודי, סולם אות רצ"ו-רח"צ) - עמ' כ"ג

קידוש יום שבת בפה"ג בלבד

(ויקהל, סולם אות רנ"ה-רנ"ו) - עמ' י"ד
בריך שמיה עם תרגום הסולם - עמ' כ"ה

פניני זוהר

אודה ה' על הברכה המרובה המצויה בהכנת פניני זוהר אלו. שמתקיים ברכת אאמו"ר מאשלג שליט"א, הן בהבנה והן בכתיבה והן בנשיאת הדברים חן בעיני המעיינים בהם. וזאת למודעי, שמציאת דברי הזוהר על פסוקי הפרשיות שבכל הגיליונות שיצאו עד הנה, נעשתה בעזרת ספר מסורת הזוהר שהו"ל כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א.

כפי הנראה זכות אבות היא המסייעת בכל זה. שמתוך שכל כוונת בעל הסולם זצוק"ל הייתה לזכות את הרבים באור קדושת ספר הזוהר, ומטרת פנינים אלו היא באותה דרך, הרי שזכות כוונתו הטהורה היא סבת הסייעתא דשמיא המיוחדת ונשיאת החן.

חלק מהתועלת שבעיון בפנינים הוא, ההתבוננות בדרך הלימוד. שתחילה יש לדקדק היטב בלשון הפסוקים המובאים בזוהר. כיון שהם שפת חכמי הזוהר מבואר בספר פרי חכם (כרך א' עמ' קנ"ה ד"ה ארבע לשונות). לאחר מכן יש לבדוק מה כוונת והוראת כל פסוק המובא. לעיתים יש לחפש מה עוד נדרש בזוהר על אותו פסוק במקום אחר. לאחר כל זאת יש להתחיל ללמוד את כוונת דברי הזוהר במקומם. נוסף על כך יש לדקדק בהבנת חלופי הגרסאות. ולהשתדל לעמוד על משמעות הגירסא שנקט בעל הסולם. כיון שמילה אחת יכולה לשנות את כל ההבנה. אחר כל זאת יש להתבונן בדקדוק נוסף בהוראת דברי הזוהר על פי הגדרים המבוארים בתחי' המבוא לספר הזוהר.

נודה מאוד לכל מי שיעיר ויאיר את עינינו בכל הוספה, רעיון וכיו"ב, לתועלת הרבים.

נלקט ונכתב על ידי יהודה ליב, באאמו"ר מאשלג שליט"א

נערך וי"ל ע"י: משה יצחק טייטלבוים בכ"ק האדמו"ר מהוסאקוב שליט"א, עורך המכון

[בתחילה הובאו דברי הזוהר באותיות גדולות יותר, אחריהם, הם פירוש הסולם לאותו סעיף זוהר. כל שבתוך סוגריים מרובעות הם הערות המלקט]

נ.ב. ניתן לקבל גיליון זה במייל, ע"י פנייה לכתובת: office2@ateretshlomo.com

מעלת לימוד הזוהר

כי" לא" תשכח" מפני" זרעו" ס"ת יוחא"י. כי הי' משורש נשמתו של מרע"ה רעיא מהימנא וזכותו עומד לנו להיות לעזר לכל הבאים לטהר אשר בשם חסיד יקרא יוכך נשמתו ע"י לימוד הזוה"ק ומבואר בזוה"ק בזכות ספרא דא יפקון מן גלותא. וזה הרמז בר"ת בפ' (שמואל א, ב, ט) "רגלי" חסידיו "ישמור גימ' זוה"ר. כי הוא השמירה מעולה בכל הענינים לזכך נשמתם, וזכותו עודנו עומד עמנו תמיד בבחי' (משלי י, כה) צדיק יסוד עולם. כמבואר בזוה"ק ז"ח פר' וירא. וכו'. (תפארת שלמה - ל"ג בעומר)

פניני זוהר

הערב רב ועשו את העגל, ונטו אחריהם מישראל כל אלו שמתו. וגרמו לישראל מות והריגה. אמר הקב"ה מכאן ולהלאה, מעשה המשכן לא יהיה אלא מצד ישראל בלבד. מיד, "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" וגו'. וכתוב אחריו "קחו מאתכם תרומה לה'". מאתכם ודאי, ולא כמקודם שכתוב, מאת כל איש אשר ידבנו לבו. "ויקהל משה" וגו'. מאיזה מקום הקהיל אותם. אלא משום שהערב רב ביניהם היה צריך משה להקהיל אותם וליחדם מביניהם. (ויקהל, סולם אות ז'-ח').

[חזרת הכתוב על נדבת המשכן: תמצית דברי הזוהר כאן היא ביאור חזרת התורה בפרשת ויקהל על צווי נדבת המשכן שנאמר כבר בתחילת פרשת תרומה. שמלכתחילה בפרשת תרומה נאמר "מכל איש אשר ידבנו לבו", שבא הכתוב לכלול גם את הערב רב בנדבה זו. אולם לבסוף נאמר הצווי לבני ישראל בלבד, כנאמר: "ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל וגו', קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו" (ויקהל, שמות ל"ה ד'-ה'). שבא לשלול את נדבתם ואת השתתפותם של הערב רב בבנייה.

שיטת הזוהר בצווי תרומת המשכן: עוד נראה בזה, שדברי הזוהר (ויקהל) כאן, שצווי תרומת המשכן נאמר לבני ישראל ב' פעמים. פעם ראשונה קודם חטא העגל ופעם ב' למחרת יום הכיפורים, הם כשיטת הזוהר משפטים (סולם אות תקע"ה), שבזמן מתן תורה בחודש סיון בשנה הראשונה, זכו ישראל ונתבשרו שיהיה ביניהם מקדש כמ"ש "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (תרומה, שמות כ"ה ח'), וכאן בפרשת ויקהל היא פעם ב'. שיטה זו אינה כדאיתא במדרש תנחומא (פר' תרומה סי' ח', ושיטה אחת במכילתא), ולא כדמשמע מפרש"י, (פקודי ל"ח א'), שצווי ועשו לי מקדש נאמר ביום הכיפורים. שעל כן נקרא המשכן בשם משכן העדות, שהוא עדות

המשכן נעשה רק מתרומות בני

(ויקהל, סולם אות ז'-ח')

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם וגו' (ויקהל, שמות ל"ה א'). זוהר: ות"ח מה כתיב בקדמיתא, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" (תרומה, שמות כ"ה ב'), לאכללא כלא, בגין דבעא קב"ה למעבד עובדא דמשכנא מכל סטרין, במוחא וקליפה. ובגין דהווי אינון ערב רב בגווייהו, אתמר "מאת כל איש אשר ידבנו לבו", לאכללא לון בינייהו דישאל, דאינון מוחא. וכלהו אתפקדו. (ח): לבתר סטא זינא לזיניה, ואתו אינון ערב רב ועבדו ית עגלא, וסטו אבתייהו אינון, דמיתו, וגרמו לון לישראל מותא וקטולא. אמר קב"ה, מכאן ולהלאה עובדא דמשכנא לא יהא, אלא מסטרא דישאל בלחודייהו. מיד "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" וגו'. וכתוב בתריה "קחו מאתכם תרומה לה'" (ויקהל, שמות ל"ה ה'). מאתכם ודאי, ולא כקדמיתא דכתיב, מאת כל איש אשר ידבנו לבו. "ויקהל משה" וגו', מאן אתר כניש לון. אלא בגין דהווי אינון ערב רב בינייהו, אצטריך משה לאכנשא לון, וליחדא לון מבינייהו.

הסולם

ובוא וראה מה כתוב מקודם, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו", שכולל הכל, ואפילו את הערב רב, משום שרצה הקב"ה לעשות מעשה המשכן מכל הצדדים, במוח ובקליפה. ומשום שהיו אלו ערב רב ביניהם, נאמר, מאת כל איש אשר ידבנו לבו. לכלול אותם בין ישראל, שהם מוח. וכולם נפקדו להשתתף במשכן. (ח): אח"כ נטה מין למינו, ובאו

לעולם כדאיתא בזוהר אמור (סולם אות קכ"ח), על הפסוק "אני ישנה ולבי ער" (שיה"ש ה' ב'), שכך אומרת כנסת ישראל, שהיא נראית כישנה בסבת קושי הגלות, ובכל זאת לבי ער, היינו נקודה הפנימית שבלב, שאינה כבה לעולם. מה שאין הדבר כן לגמרי, אצל הבאים מצד ערב רב וכיו"ב, שמכיון שאינם כלל בצד הקדושה, אינם יכולים ליתן קדושה שאין בהם. על כן לא קיבל הקב"ה עוד את נדבתם.

התבוננות במקורות כל נדבה: לכאורה יש מקום להבין את ריחוק הערב רב מתרומת המשכן לב' צדדים. א', שאינם יכולים ליתן קדושה שאין בהם, כנ"ל ב', למנוע מהם אחיזה ויניקת חיות מצד הקדושה, אלו היה להם חלק בבניית המשכן. ועוד, כדי למנוע בכך את השפעתם על כלל ישראל. שבכדי למנוע את השפעתם על כלל ישראל. ש כמו כן יש לבחון כל קבלת תרומה למקומות הקדושה שבעם ישראל. כיון שהנלמד מדברי הזוהר כאן הוא, שיש להתבונן במקורות כל נדבה למשכן.

נפש התורם בתרומתו: אופן נוסף לביאור ההתבוננות במקורות כל נדבה הוא, על פי מה ששמעתי מפי אאמו"ר שליט"א, על הפסוק הנאמר בקרבן העני "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' סולת" וגו' (ויקרא ב' א'), שלא נאמר נפש אלא כאן, שאמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב את נפשו (רש"י, מגמ' מסכת מנחות דף ק"ד ע"ב). וביאר, שקרבן העני חשוב לפני הקב"ה כיון שמסר נפשו להשגת הדמים [הכסף והמעות] הנדרשים לקרבנו. כמ"ש כי הדם הוא הנפש. ואותם הדמים והדם שמביא, מכפרים ומרצים על דמו שחטא לפני הקב"ה. שעל כן, קרבן העשיר צריך להיות גדול ממנו, כערך שיעור דמו [גייעתו] הנצרך להשגת קרבנו, עכת"ד. [בספר אמרי שמאי מזקני הרה"ג ר' שמאי גינזבורג זצ"ל, פר' ויקרא אות י"ח, מתבאר עניין זה בהרחבה].

כי הדם הוא הנפש: מכאן, שאלו היו הערב רב משתתפים בנדבת המשכן, היה זה כאילו דמם

לכל באי עולם, שויתר הקב"ה לישראל על מעשה העגל, שהרי השרה שכנינו בתוכם. [חידוש זה מובא בפניני זוהר משפטים, ד"ה הר סיני ובית המקדש, בשם חב"ט].

קדושת נדבות המשכן: יש להתבונן בדברים, שלבסוף כל נדבת המשכן באה מבני ישראל בלבד ולא מן הערב רב כלל. שמלכתחילה רצה הקב"ה שהמשכן יהיה כולו מכל הצדדים דהיינו במוח וקליפה, כדי לכלול את הערב רב עם ישראל. ולבסוף לאחר שחטאו והחטיאו, אמר הקב"ה מכאן והלאה, כל מעשה המשכן לא יהיה אלא מצד ישראל בלבד. שיש להבין בדברי הזוהר כאן, שמגלה את סוד הפסוקים בזה, כהוראת דרך. כלומר שגם מה שלכאורה נראה לנו כהווה אמינא ומסקנא [שמתחי' חשב הקב"ה כן ולבסוף כביכול חזר בו], אינו כן. אלא שבא הכתוב ללמדנו בזאת הוראה לדורות. כיון ששאלה מעין זאת עומדת לפעמים על הפרק, ולכאורה יש מקום לטעון בעד שיתוף גם מי שאינו מבני ישראל וכיו"ב. קמ"ל התורה, שכך היה בזמן בניית המשכן. אלא שעדיין יש לדון בטעם דחיית קבלת תרומת הערב רב למשכן. האם דינם באותה שעה היה כמומרים שאין מקבלים מהם, או כגויים שמקבלים מהם (כדלקמן בדברי השו"ע יור"ד הל' צדקה), או שדינם היה כישראל, שעונשם היה שלא נתקבלה נדבתם למשכן.

קדושת המשכן: עוד יש להתבונן בדברי הזוהר כאן, שקדושת המשכן באה מקדושת בני ישראל בלבד בלא שיתוף ערב רב כלל. שיש מקום לפרש את הדברים על פי הנזכר בכו"כ מקומות "אין לך נותן מה שאין בו". כלומר שאם אין קדושה בנותן כיצד תהיה קדושה במה שעושה או נותן. על כן בכל בני ישראל ששורשם בקדושת אבותינו הקדושים, תיתכן קדושה בנדבתם ובמעשיהם. ואע"פ שיש בהם אנשים שמכל מיני סבות טרם זכו לפקחת עיניים, עכ"ז בשורשם הרי הם קדושים וטהורים, ונדבתם קדושה וטהורה, כאשר היא באה מצד נדיבות נקיות הלב, שאינה כבה

(ישעיה מ"ה) כה אמר ה' למשיחו לכורש וגו', עכ"ל המדרש. היינו שהיה ממון ישראל שהושב להם.]

שמירת שבת ועבודה זרה

(ויקהל, סולם אות קנ"ז)

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְגו' (ויקהל, שמות ל"ה א'). פתח ר' יצחק, ואמר, "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" וגו'. אמאי כניש לון. בגין לממסר לון שבת כמלקדמין, דהא בקדמיתא עד לא עבדו בני ישראל ית עגלא, מסר לון את השבת. ודא איהו דלא נטרו אינון ערב רב. כיון דשמעו "ביני ובין בני ישראל" (כי תשא, שמות ל"א י"ז), אמרו ואנון מלה דא אתמנע מינון, מיד "ויקהל העם על אהרן" וגו', ואתמשכו סגיאין אבתייהו. לבתר דמיתו אינון דמיתו, כניש משה לבני ישראל בלחודייהו, ויהב לון שבת כמלקדמין, הדא הוא "דכתיב ששת ימים תעשה מלאכה" (תצוה, שמות ל"ה ב') וגו'.

הסולם

פתח ר' יצחק ואמר, "ויקהל משה את כל עדת" וגו'. שואל, למה הקהיל אותם. ומשיב, כדי למסור להם שבת כמקודם. כי מקודם, מטרם שעשו ישראל את העגל, מסר להם את השבת. וזה הוא שלא שמרו הערב רב, כיון ששמעו "ביני ובין בני ישראל", אמרו, ואנו, נמנע ממנו דבר הזה, מיד "ויקהל העם על אהרן" וגו' דהיינו לעשות העגל, ונמשכו אחריהם רבים. ואחר שמתו אלו שמתו מעובדי העגל, הקהיל משה את בני ישראל בלבד, ונתן להם השבת כמקודם. זהו שכתוב, "ששת ימים תעשה מלאכה" וגו'.

(ויקהל, סולם אות קנ"ז)

[חזרת הכתוב על מצוות שבת: תחילה מבאר הזוהר כאן את טעם חזרת הכתוב שוב על מצוות שבת, לאחר שנאמרה כבר קודם חטא העגל

מעורב בו, שלאחר שחטאו וכו', נמנעה התכללותם בבנין קדושת עם ישראל. שכמו כן יש להבין בכל תרומת כסף, שהיא חלקי נפשו ודמו של האדם. ששניהם [הכסף והדם], כרוכים ודבוקים זב"ז, שא"א להפריד ביניהם כלל. וכפי שנזהרים בזה כן יש להיזהר בזה.

שו"ע הלכות צדקה: להלן דברי הטור והשו"ע (יורה דעה הלכות צדקה סימן רנ"ד ב.), בקצרה (טור): אסור לישראל ליקח צדקה מגוי בפרהסיא וכו'. כך נפסק בשו"ע: אסור לישראל וכו'. שר עכו"ם ששלח ממון לישראל לצדקה אין מחזירין אותו משום שלום מלכות וכו'. כתב הרמ"א: כל זה דווקא בממון לצדקה אבל אם מנדבין דבר לבית הכנסת מקבלים מהם [כנפסק בשו"ע שם, סימן רנ"ט סעיף ב.]. **אבל לא כן המומר.** טעם החילוק בין צדקה שאין מקבלין ונדרים ונדבות שכן מקבלין מבואר בהגהות אושרי פ"ק דב"ב אות ל"ו, ששאל בזה מהרי"ח את מו"ר אברהם, ופירש לו לפי שנדרים ונדבות אין באין לכפר לכך מקבלין מהן משא"כ צדקה שמכפרת. עכת"ד הש"ך שם. עוד יעוין בזה בספר עזרא, שלא רצה עזרא הסופר לקבל מן הכותים לצורך בניין ביהמ"ק השני. כמ"ש שאמר להם "לא לכם ולנו לבנות בית לאלוקינו" (עזרא ד' ג').

בנין ביהמ"ק השני בממון כורש: בענין בנין ביהמ"ק השני בממון כורש כמ"ש בספר עזרא (פרקים א', ז' ח'), אפשר לומר, שמלבד שכורש השיב את כלי בית המקדש הראשון, גם אוצרות הזהב והכסף שנתן לבני"י היו ממון ישראל שנגזל מהם ע"י נבוכדנצר. כדאיתא במדרש רבה (אסתר, פרשה ב' ב'), וזה לשונו: אמר ר' תנחומא. נבוכדנצר שְׁחִיק מְחִיק, סיגל כל ממונו של עולם והיתה עינו צרה בממונו. כיון שנטה למות אמר מה אני אניח כל ממון זה לאִיל, עמד וגזר ועשה ספינות גדולות של נחושת, מילא אותן ממון וחפר והטמינם ב [נהר] פרת, והפך פרת עליהן. ויום שעמד כורש וגזר שיבנה בית המקדש גילה אותן הקב"ה הה"ד

הם ב' בחינות. א', שבת במדרגה עליונה, שהאדם השוכח שם הוא כאורח. ב', לאחר שירוד למקומו ולבחינת עצמו ומשמר שם את השבת. שע"כ נחשב הדבר לאדם הזוכה בכך, כגאולה פרטית ובאופן משוער. הסבר זה הוא כעין ביאור האדמו"ר הרש"ב זצ"ל, שאלו ב' השבתות הן א', שבת דמעשה בראשית, כלומר מצד בורא העולם. ב', קיום כל אחד את מצות שבת בבחינת עצמו ובמקומו. שחיבור ב' בחינות שבת אלו, הוא בבחי' גאולה כללית לעם ישראל.

אגב אורחא: ידויק לשון הזוהר שפרשה זו פותחת במילה **"ויקהל"**, שהיא הקהלת כל בני ישראל לקדושת השבת, שהיא כנגד ההתקהלות לחטא העגל, כנאמר שם **"ויקהל העם על אהרן"**. כלומר, שתקון צד הקדושה הוא במדה כנגד מדה לעומת צד הטומאה. שכעין זה אפשר לפרש את הנאמר במי שברך בשבת **"כל קהלות הקודש"**.

סמיכות בפרשה פתוחה: [החידוש דלהלן בשם בעליו הר"ר חיים בנימין טננבוים הי"ו]: לכאור' אפשר לראות בדברי הזוהר כאן שמפרש את א"י שמירת שבת ע"י הערב רב ואת חטאם בעגל, כעין ביאור סמיכות מצות שבת וחטא העגל, בפרשה פתוחה אחת [כי תשא, ל"א י"ב - ל"ב ו']. שבדרך כלל כל הנזכר בפרשה פתוחה המסומנת בחומשים באות **פ'** עד פרשה פתוחה הבאה אחריה, הוא ענין אחד. שיש למצוא ולהבין את המרומז בסמיכות זו. כעין זה יעוין מ"ש לקמן בד"ה בצלאל ואהליאב.

שבת וע"ז: כעין דברי זוהר כאן שלאחר חילול שבת ע"י הער"ר, חטאו בע"ז, איתא **בזוהר משפטים** (סולם אות ע'), וזה לשונו: ושקול השבת כנגד התורה כולה, ומי ששומר שבת, כאילו שמר התורה כולה. [ל' הזוהר: ושקיל שבת לקבל אורייתא כלא, ומאן דנטיר שבת, כאילו נטיר אורייתא כלא]. שעל פי זה יובנו במקצת דברי הזוהר (ויקהל), הנ"ל. שתוצאת חילול שבת ע"י הער"ר [הערב רב], הייתה עבודה זרה. כן איתא גם **בזוהר חדש בראשית** (סולם אות תשכ"א), וזה לשונו: שלא לחנם אמרה תורה

בפרשת כי תשא (שמות ל"א י"ב-י"ז). שכיון שבחטא העגל נמשכו רבים מישראל אחר הערב רב, כדאיתא גם בזוהר כי תשא (סולם אות ע'), שהיו רבים מישראל שנשתתפו עם הערב רב בלבם [סגיאין הוו מישראל דאשתתפו בהדייהו בלבא], הוצרך לחזור על מצוות שבת פעם נוספת.

שמירת שבת ועבודה זרה: עוד מפורש בזוהר כאן, שכל חטא העגל היה לאחר שאותם ערב רב לא שמרו שבת. כלומר מאחר ולא שמרו את מצות שבת, והבינו שנאמרה רק לבני ישראל כמ"ש (שם), **"ושמרו בני" את השבת"**, נקהלו לעשות את העגל, כמ"ש **"ויקהל העם על אהרן"**. היינו, שתחילת הנפילה והירידה ממדרגות הקדושה הייתה בשמירת שבת. שהחסרון בקדושתה ובקדושת האמונה שבה, סיכב את יציאת הער"ר [הערב רב] מקדושת כלל ישראל. בכל זה יובן תחילת ניסיונות ההעברה על דת תורה ח"ו, בכפייה על עשיית מלאכה דווקא ביום שבת קודש. כדאיתא בגמ' מסכת מגילה (דף י"ב ע"ב), שהיתה וְשֵׁתִי הרשעה מביאה בנות ישראל ועושה בהן מלאכה בשבת. כלומר, שבכך זממה לפשוט מעליהן את מלבושי הנשמה בשמירת שבת, ולאבד מהן את סגולת השבת המשמרת מעבודה זרה.

שמירת שבת: ככל המתבאר עד הנה לצד השלילה, כן יש להבין לצד החיובי את כוח סגולת שמירת שבת לתחילת כניסה לשמירת כל התורה. שבטעימה מאור קדושת השבת, יש כוח להטעים את כל המצוות. כדרך שאנו רואים בזמן הזה, שהרבה רחוקים התקרבו לאור התורה, על ידי טעימה מאור השבת במחיצת תלמידי החכמים.

ב' שבתות: **אגב אורחא:** עוד נראה לבאר בשמירת שבת ע"י הרחוקים מעט, אחר שנתקרבו לכך ע"י טעימה מאור השבת אצל תלמידי החכמים, שהוא כעין דברי הגמ' במסכת שבת (דף ק"ח ע"ב): אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, אלמלי משמרין ישראל ב' שבתות כהלכתן מיד נגאלים שנאמר (ישעיה נ"ו ד'): **"את שבתותי" וגו'.** שאלו ב' השבתות

ח' פעמים אמת בברכת אמת ויציב בשחרית (ויקהל, סולם אות תל"ב-תל"ד)

(תלב): ובגין דא בעי לאחזאה פורקנא, דאית בה ארבע גאולות. ורזא הכא, בשעתא דנפקא שכינתא מגלותא דמצרים, תבעת מקודשא בריך הוא, דיפרוק לה השתא ד' זמנין, דאינון ד' גאולות, לקבל ארבע גליות. בגין דתהא בת חורין, ולא תהא מתתרכא. ובההיא שעתא קיימא ואתפרקת ארבע גאולות, בההיא יציאת מצרים. והשתא דאצטריכת בתקונהא לאתחברא כבעלה, אצטריך לאחזאה ההיא גאולת מצרים, דאית בה ארבע גאולות. (תלב): ועל דא אית לאדכרא בההיא גאולה, ד' זמנין אמת. אמת. אמת. עד עזרת אבותינו. דדא הוא עזרה וסמך לישראל כלהו. ומתמן ולהלאה ארבע זמנין אחרנין, אמת, אמת, אמת, אמת. למהוי ארבע גאולות אלין בקיומא תקיף, בחותמא תקיף דגושפנקא דמלכא. ד' גאולות כפולין בקיומא. (תלד): וכלהו בההיא יציאת מצרים, דאילו לא אשתכחו אינון ד' גאולות בההיא יציאת מצרים, כל זמנא דלהוי גלותא, לא אתחברת בתקונהא לאתיחדא שמא קדישא. וע"ד אית לאדכרא גאולה דמצרים תדיר, בכל קדושין דקב"ה, בריך שמיא לעלם ולעלמי עלמיא.

הסולם

(תלב): ומשום זה צריכים להראות גאולה, שיש בה ארבע גאולות. וסוד כאן, כי בשעה שיצאה השכינה מגלות מצרים, בקשה מהקב"ה, שיגאול אותה עתה ארבע פעמים, שהם ארבע גאולות, כנגד ארבע גליות, כדי שתהא בת חירות ולא תהיה עוד נגרשת. וע"כ בשעה ההיא, של גאולת מצרים, עמדה ונגאלה ארבע גאולות ביציאת מצרים ההוא, כלומר עם קבלת המוחין דיציאת מצרים, נגאלה השכינה מכל ד' מלכיות, דהיינו מכל

"ושמרתם את השבת" (כי תשא, שמות ל"א י"ד), והזהירה על יום השבת יותר מכל תורה כולה. ותאנא, כל המקיים את השבת, כאלו מקיים את כל התורה, עכ"ל הזוהר. כלומר, שהמחלל שבת כעובר על כל התורה כולה עד שעובד ע"ז ח"ו.

רמב"ם: השבת ועבודה זרה: להלן לשון הרמב"ם (זמנים, סוף הלכות שבת, ל' ט"ו): השבת ועבודה זרה כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה והשבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם. לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל אבל מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודה זרה ושניהם כגוים לכל דבריהם. לפיכך משבח הנביא ואומר (ישעיהו נ"ו ב) "אשרי אנוש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו" וגו' וכל השומר את השבת כהלכתה ומכבדה ומענגה כפי כחו כבר מפורש בקבלה שכרו בעולם הזה יתר על השכר הצפון לעולם הבא שנאמר (ישעיהו נ"ח י"ד) "אז תתענג על ה' והרכבתך על בְּמוֹתַי ארץ והאכלתך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר", עכ"ל הרמב"ם.

מראה מקום בגמ': שבת וע"ז: **מסכת עירובין** (דף ס"ט ע"ב), חוץ מן המומר לנסך יין ולחלל שבתות בפרהסיא. אלמא, ע"ז ושבת כי הדדי נינהו. **מסכת שבת** (דף ק"ח ע"ב), כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו. שנאמר "מחללו" וגו', אל תקרי מחללו אלא מחול לו. [וצריך ביאור]. **ירושלמי נדרים** (פרק ג' הלכה ט'), אמר ר' אלעזר מצוות שבת מליא, היינו בכתבי מלא, כמ"ש "ואת שבת קדשך הודעת להם ומצוות וחוקים ותורה צוית להם ביד משה עבדך" (נחמיה ט' י"ד), להודיעך שהיא שקולה כנגד כל מצוותיה של תורה וכו'.

מראה מקום בזוהר: ב' שבתות: **הקדמת ספר הזוהר** (סולם אות ע"ט), ב' שבתות הם ז"א ונוק'. **שם** (סולם אות פ"א), שבת עליונה - תבונה, ושבת תתאה-מלכות. **שם** (סולם אות פ"ג), עגולא ורבוועא. **זוהר חדש וישב** (סולם אות ל"ג), ואלמלי שמרו ישראל ב' שבתות כהלכתן, מיד נגאלים. [

וגאלתי ולקחתי. ועוד ד' פעמים אמת נגד גאולות של ד' גלויות וכו', יעו"ש.

כוונת התפילה: הנראה בביאור הוראת דברי הזוהר כאן הוא, שכזאת יש לחשוב לכוין ולזכור בעת אמירת ברכת אמת ויציב ועזרת אבותינו בתפילת שחרית. שבגאולת מצרים כלולות כל הגאולות, וכפי שנגאלנו משם כן נראה בעינינו גם את הגאולה העתידה הכלולה בה. עוד יובן בזה לשון עבר בברכת גאל ישראל, וכן בברכה זו בהגדה של פסח, שכדברי הזוהר כאן בגאולת מצרים כבר נגאלו ישראל מארבע גלויות וכו'. שבזכירה זו נעשה המתפלל סמוך ובטוח בגאולה העתידה וממילא תפילתו תהיה בשמחה יתירה, כמ"ש עבדו את ה' בשמחה, בעבודת הלב שבתפילה.

גאולת מצרים שורש כל הגאולות: עוד מפורש בזוהר כאן, שגאולת מצרים היא שורש לכל גאולות ישראל מכל הגלויות. וזה לשונו: ובהיא שעתא קיימא ואתפרקת ארבע גאולות, בהיא יציאת מצרים. סולם: בשעה ההיא, של גאולת מצרים, עמדה ונגאלה ארבע גאולות ביציאת מצרים ההוא, עכ"ל. ידויק לשון הזוהר, שבאותה הגאולה מארץ מצרים, כבר נגאלה השכינה ונגאלו ישראל מכל הגלויות. כלומר, מתוך שמלכתחילה נגאלו ישראל על מנת לקבל תורה ולהינס לארץ ישראל, יובן שגאולתם זו הייתה יכולה להיות גאולתם הכללית והיחידה. אלא, מתוך שחטאו בעגל וכו', לא השלימו את התיקון המוטל עליהם, ונתעכב הדבר עד גאולה העתידה. בכל זה יובנו דברי חז"ל (גמ' מסכת ר"ה י"א ע"א) "בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל", וכן הזכרת הפסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז ט). שמלמדנו על היות גאולת מצרים שורש לכל הגאולות שהיו ושהיו בב"א.

ח' פעמים בשחרית ולא בערבית: מה שנתקן לומר ח' פעמים אמת רק בברכת אמת ויציב בשחרית ולא באמת ואמונה שבתפלת ערבית, נראה לבאר

הגלויות עד ביאת המשיח, באופן שלא תהיה נחשבת עוד לגרושה מאישה, ז"א [זעיר אנפין]. ועתה שהשכינה צריכה תקון להתחבר בבעלה ז"א, צריכים להראות גאולת מצרים ההיא, שיש בה ארבע גאולות. ועם התעוררות המוחין דיציאת מצרים, היא מתוקנת להתחבר בבעלה, כי נעשית חירות מכל ד' מלכיות. (תלג): וע"כ יש להזכיר בגאולה ההיא ד' פעמים: אמת אמת אמת, עד עזרת אבותינו. שהם כנגד ד' גאולות, שהם עזרה וסמך לכל ישראל. ומעזרת אבותינו ולהלאה, יש ארבע פעמים אחרות, אמת אמת אמת, והם נכפלו, כדי שתהיינה ד' גאולות אלו בקיום חזק בחותם חזק של טבעת המלך. וע"כ ד' גאולות כפולים בקיום. (תלד): וכל ד' הגאולות הן ביציאת מצרים ההיא, כי אלו לא נמצאו אלו ד' גאולות ביציאת מצרים ההיא, לא הייתה מתחברת בתיקוניה, עם ז"א, בכל פעם שתהיה גלות, שהשם הקדוש יתיחד. וע"כ יש להזכיר גאולת מצרים תמיד בכל הקדושות של הקב"ה. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים. (ויקהל, סולם אות תל"ב-תל"ד).

ח' פעמים אמת: יש להתבונן בדברי הזוהר כאן שמגלה סוד [רזא] אמירת וכפילת ד' פעמים אמת ברכת אמת ויציב בשחרית, שהם כנגד ד' גאולות ישראל מד' גלויות. ועוד יש לאמרם ד' פעמים נוספות בעזרת אבותינו, שכפילתם היא כדי לחזק את קיומם בחותמו של הקב"ה הנקרא גושפנקא דמלכא, כמ"ש שחותמו של הקב"ה אמת. כן הוא נוסח התפלה בנוסח ספרד. וכן איתא בשער הכוונות להאר"י, וכן בסידור השל"ה. מה שאין כן בסידור נוסח אשכנז [נוסח הגאונים], שאין מזכירים אלא ו' פעמים אמת. ועם כפילת החזן ה' אלקיכם אמת, הם ז' פעמים. לקמן יובאו דברי הפוסקים בזה. **הערה:** ידויק לשון הסולם שדייק את לשון הזוהר ד' גאולות כנגד ד' גלויות. אלא, שבסידור השל"ה הזכיר את דברי הזוהר ויקהל וביארם כך: ד' גאולות במצרים הם כמ"ש והוצאתי והצלתי

אנכי ה"א אשר הוצאתיך. אבל כשלא נמשכו אחר מדרגה זו שיתף הקב"ה זכות אבות וכו', עכ"ל השפ"א.

שער הכוונות: בשער הכוונות ענין כונת ק"ש דרוש ה' (דפו"י דף כ"ז טור ג'), ד"ה ענין ד"פ אמת שנתקנו קודם עזרת אבותינו וד"פ אמת אחרים שנתקנו וכו', הזכיר את דברי הזוהר ויקהל הנ"ל וביאר כמה כוונות באלו ד' פעמים אמת שאומרים אותם ב' פעמים, יעו"ש. כן מבואר ענין זה בפע"ח פרק כ"ח (שער ק"ש).

ד' תיקונים בתפילה ובמצוות

(ויקהל, סולם אות ת"ט-תי"א)

(תט): **צלותא דבר נש, כמה דאמרתון אתון קדישי עליונין, זכאה חולקיכון, דהא בצלותא מתתקן גופיה ונפשיה דבר נש, ואתעביד שלים. צלותא איהי תקונין מתקנן דמתתקנן כחדא, ואינון ארבע. תקונא קדמאה, תקונא דגרמיה, לאשתלמא. תקונא תניינא, תקונא דהאי עלמא. תקונא תליתאה, תקונא דעלמא לעילא, בכל אינון חילי שמיא. תקונא רביעאה, תקונא דשמא קדישא, ברזא דרתיכון קדישין, וברזא דעלמין כלהו, עילא ותתא בתקונא כדקא יאות. (תי): תקונא קדמאה תקונא דגרמיה, בגין דאצטריך לאתקנא גרמיה, במצוה וקדושה, ולאשתקנא בקרבנין ועלוון לאתדכאה. תקונא תניינא, בתקונא דקיומא דהאי עלמא, בעובדא דבראשית, לברכא לקודשא בריך הוא, על כל עובדא ועובדא, באינון הללויה, "הללוהו כל ככבי אור הללוהו שמי השמים" (תהלים קמ"ח ג' ד') וגו' לקיימא קיומא דהאי עלמא. ועל דא בברוך שאמר, ברוך, ברוך על כלא. (תיא): תקונא תליתאה, דאיהו תקונא לעלמא לעילא, בכל אינון חיילי חיילין ומשרייין. יוצר משרתים ואשר משרתיו וגו', והאופנים וחיות הקדש.**

על פי דברי הזוהר רע"מ פנחס (סולם סוף אות תקס"ו ואות תקס"ז), שתפילת ערבית היא רשות ונקראת השכיבנו על שם שהיא בבחינת לילה ושכיבה בגלות, והגאולה היא בבחינת יום. וזה לשון הסולם (שם): תפלת ערבית היא רשות, פירושו שהתפלה שהיא מלכות, בערבית היא בבחינת גלות והיא ברשות בעלה. אבל אין חיוב להמשיך לה חסדים וכו', כי אין אור החסדים נמשך רק ביום שהוא בחינת גאולה [כנז' בזוהר שם, "כימי צאתך" וגו']. כי הלילה הוא בחינת גלות וכשבא הבוקר הוא בחינת גאולה וכו', עכ"ל. שלכאוי על פי זה יובן גם, שתקנו להזכיר ב' פעמים ד' גאולות (כנ"ל בזוהר ויקהל), רק בתפילת שחרית.

תש"ו ר' חיים פלאגי: בספר לב חיים חלק ב' (רבי חיים פלאגי, אור"ח סימן קמ"ה), הביא כל שיטות הספרים והנוסחאות בזה. האם מזכירים ח' פעמים או פחות מכך. בסיום דבריו שם, כתב ליתן טעם כעיקר למה כל הגאולות רמוזות במדת אמת זוקא. דהגאולה היא תלויה כשישראל מדברים אמת וכו', עכת"ד.

חסידות: רמז ד' הגאולות במלה אמת: ביאור נוסף לרמיזת ד' הגאולות המלה אמת, משמע בספה"ק שפת אמת עה"ת (פרשת וארא שנת תרס"ג, ד"ה וידבר). שעיקר גאולת מצרים הייתה בכדי שיקבלו ישראל את התורה שנקראת תורת אמת. ואם היו זוכים לא היו צריכים לגלויות אחרות. על כן ככל שיתקברו לאמת כן יתקיימו הגאולות. עפ"ז יובן רמיזת כל הגאולות במילה אמת, כיון שאינון תלויות אלא בקבלת ישראל את התורה הנקראת אמת. להלן לשון השפ"א: **א: כבר כ' במ"א כמו שבריאית העולם בתחילה עלה במחשבה לבראותו במדה"ד וראה שאין מתקיים. שיתף עמו מדה"ר. כמו כן בגאולת מצרים. והנה מתחילת השליחות שאל מרע"ה וכי אוציא באיזה זכות והשיב לו הש"י בהוציאך כו' תעבדון, היינו בזכות קבלת התורה בלבד. ואם הי נמשכין אחר מדרגת מרע"ה שהוא עצם התורה. הי גאולה שלימה במדה"ד כמ"ש וידבר אלקים כו'**

של שם שלם. אשרי חלקי עמכם בעולם הזה ובעולם הבא. (ויקהל, סולם אות ת"ט-תי"א).

[ד' תיקונים במדרגות אבי"ע: יש להתעמק בדברי הזוהר כאן שמפרט ד' מדרגות בתפלה, הנקראות ד' תקונים. שפירוש מלת תיקונים היא עבודת התיקון המוטלת על האדם עד גמר התיקון לעתיד לבא. שתחילה יש לאדם לתקן עצמו, בכל אבריו הרוחניים, שזה נעשה בסוד המצוות ציצית ותפילין, הרומזות על אור מקיף ועל אור פנימי. כמו"כ במצוות ציצית נזכרים כל תרי"ג המצוות שכנגד תרי"ג האיברים. עוד בתיקון הראשון אמירת קרבנות שהם כנגד עולם העשייה, שהוא העולם הראשון בסדר עמידת העולמות אבי"ע, ממטה למעלה, דהיינו עשייה יצירה בריאה ואצילות.

אגב אורחא: סדר עליית העולמות: כיום ישנם סידורים רבים שבהם מצוין בתפילת שחרית בראש כל דף, מה היא המדרגה הרוחנית לפי סדר התפילה, כנזכר בזוהר כאן. אלא, שהנייר סובל הכול, אבל עיקר העיקרים הוא תיקון האדם את מידותיו. שככל שיטהר עצמו ויזדכך מכל מיני נגיעות, בלאו הכי תהיה תפילתו במדרגה גבוהה יותר. כיון שכל עוד הוא עצמו רואה בכל דבר את עצמו, הרי הוא במדרגת פרט. וכיצד יוכל להעלות ולהתקרב למדרגות עליונות יותר, שבבחינת כלל. אלא, שאם כוונתו בעבודת התפלה לזכך את לבו, את מחשבותיו ואת דיבורו, כנ"ל שעבודת התפילה היא ד' תיקונים, ציינו זאת בסידורים המודפסים כדי שידע עד כמה יש לו עדיין להתקרב. על כן תקנו להזכיר כל אחד לעצמו את מצות ואהבת לרעך כמוך קודם התפילה, כדי שיצא מבחינת פרט ויתעלה למעלת כלל. כדלקמן במצוות ואהבת לרעך כמוך. [יעוין בזה במ"ש בפניני זוהר כי תשא, ד"ה אהבת חברים, מצוות ואהבת לרעך בשחרית]

ד' תיקונים במדרגות דצח"מ: עוד יש להתבונן בסדר אלו ד' התיקונים, שכפי הנראה מדבריו

תקונא רביעאה, תקונא דצלותא, בתקונא דרזא דשמא קדישא כדקא אמרתון, זכאה חולקיכון. והכא רזא דתקונא דשמא שלימ. זכאה חולקי עמכון בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

הסולם

(ט): התפלה של האדם, היא כמו שאמרתם, אתם קדושים עליונים אשרי חלקכם. דהיינו מה שאמרו לעיל (סולם אות ק"כ) ולהלאה במאמר עליית התפלה, כי בתפלה מתתקן גופו ונפשו של אדם ונעשה שלם. תפלה היא תקונים מתתקנים, שמתתקנים כאחד, והם ארבע תקונים. א'. תקון א', הוא תקון עצמו להשתלם. ב'. תקון השני, הוא תקון עולם הזה. ג'. תקון השלישי, הוא תקון עולם העליון בכל צבאות השמים. ד'. תקון רביעי, הוא תקון השם הקדוש בסוד המרכבות הקדושות, ובסוד העולמות כולם למעלה ולמטה בתקון, כראוי. (ת): ומפרש דבריו, תקון הראשון שאמרתו שהוא תקון של עצמו, הוא, משום שצריך לתקן עצמו במצוה וקדושה, ולהתתקן בקרבנות ועולות להטהר. שציצית ה"ס מצוה, ותפלין ה"ס קדושה, ובאמירת קרבנות ועולות מתתקן כמו שהקריב קרבנות. תקון השני, שהוא, תקון של עולם הזה, היינו, במעשה בראשית לברך להקב"ה על כל מעשה ומעשה באלו, הללויה, "הללוהו כל ככבי אור, הללוהו שמי השמים" וגו'. שהוא נאמר, לקיים קיום עולם הזה. ועל זה בברוך שאמר, שברוך פירושו ברוך על הכל. (תיא): תקון השלישי, שהוא תקון עולם העליון בכל אלו צבאות ומחנות, היינו השבת, יוצר משרתים ואשר משרתיו וגו'. וכן, והאופנים וחיות הקדש. תקון הרביעי, הוא תקון התפלה של שמונה עשרה, שהוא תקון הסוד של השם הקדוש, כמו שאמרתם (במאמר עליית התפלה) אשרי חלקכם. וכאן סוד התקון

בניהם ובנותיהם. כן הוא גם במדרגת סבא [ישראל סבא], שהיא כוללת את כל הבחינות שתחתיה, וכן מדרגת סבא רבא [סבא דסבין] כוללת את כל הבחינות שתחתיה. כן הדבר הוא גם בכללות הספירות העליונות, הכוללות בתוכם את כל האורות והכלים העוברים דרכם. שעל כן ספירת כתר נקראת במספר רבוא, וספירת חכמה במספר אלפים, וספירת בינה במספר מאות, וספירות דזעיר אנפין בעשירות, וספירת מלכות ביחידות. מכאן, שבתחילת עבודת האדם, הרי הוא בבחינת יחידות כלומר פרט בלבד. משמעות הדבר היא, שבמדרגה זו אין האדם רואה אלא את עצמו, ואינו דורש אלא את טובתו. ובהיות שאין דילוג מדרגות הרי היא מחויבת המציאות להשלמת האדם את כליו הרוחניים גם כן. אלא, שכפי שבגשמי מובן שאי אפשר לאדם להישאר במדרגת ילד, והוא מחויב לגדול ואגב כך להתחשב בהכרח גם באחרים וכיו"ב, כן הוא במדרגות הרוחניות שאסור לאדם מישראל להסתפק במועט שבכל המדרגות העליונות, והוא מחויב להתעלות ולהזדכך, עד שיצא מן הפרט אל קומת כלל וכן הלאה. שזה הוא סדר עבודת ד' תיקוני התפילה הנזכרים בזוהר כאן. א; תיקון הראשון הוא, שתחילה יש לאדם לתקן עצמו במדרגת פרט. ב; תיקון השני כולל יותר, כיון שכולל כל עולם הזה. ג; תיקון השלישי כולל גם את עולם העליון. ד; ורק תיקון הרביעי הוא בבחינת אותיות שם הוי"ה שהוא תיקון סוד השם הקדוש וכו'.

תפילת הצדיקים: בכל המתבאר עד הנה יובן במקצת גודל המעלה והכח של תפילות הצדיקים. שבעוד כל אדם מתפלל כראוי בעד עצמו [על אף שנוסח התפילה נתקן בלשון רבים], הרי הצדיקים עומדים בתפילה להגן ולהתחנן בעד כל כלל ישראל, נוסף על כל הבקשות המופנות אליהם להתפלל בעד הצדיקים לישועת ה' וכיו"ב. שתפילתם זו היא מצד היותם במדרגת גבוהה הכוללת את כל המדרגות. אשר כמו כן היא גם עבודתם את ה' בקומת מדבר כמבואר בהקדמת

הזוהר והסולם כאן, אי אפשר לדלג מאחד לאחד, כפי שאין דילוג מדרגות ברוחניות. עוד יש להתבונן בסדר המיוחד לכל אלו ד' התיקונים, שכפי הנראה הבנת סידורם היא במדרגות דומם צומח חי מדבר כמבואר בהרחבה בהקדמת בעל הסולם לספר הזוהר (סעיפים מ"ד-מ"ט). **שמדרגה הראשונה היא** בחינת דומם ואור נפש, דהיינו הכנסת כל האיברים למדרגת נפש דקדושה על ידי תרי"ג המצוות, אפי' שלא בכוונה ושלא לשמה (שם, סעיף מ"ד, וסעיף מ"ז). ידויק לשון המחבר שם, שלא הזכיר לימוד תורה במדרגה זו, מלבד הנצרך לידיעת צד המעשי שבהם. **מדרגה השנייה היא** בחינת צומח ואור רוח, המושגת על ידי התחזקות האדם לעסוק בתורה ומצוות בכוונה הרצויה, דהיינו מתוך התבוננות מהו רצון ה' בכל מעשיו ולימודיו. שכלל שישלים במדרגה זו את כל תרי"ג המצוות שלומד ומקיים, כן יזכה לתרי"ג איברים רוחניים בבחינת צומח ואור רוח (שם סעיף מ"ז). **מדרגה השלישית היא** בחינת חי וקומת נשמה. שקומה זו מושגת על ידי העסק בסודות התורה ובטעמי מצוות, שסגולתן גדולה לטהר ולזכך את האדם וכו'. שבאותו השיעור שעוסק בזה כן נבנית קומת הנשמה שבו עד לשלמותה ברמ"ח איברים ושס"ה גידין רוחניים (שם, סעיף מ"ח). **מדרגה הרביעית היא,** בחינת מְדַבֵּר וקומת חכמה ואור חיה. המושגת על ידי עסק בכל מצוה ומצוה על פי כונה אמיתית שבה. ידויק לשון המחבר, שאחר שלמות האדם בג' מדרגות הקודמות, נפתח לו הפתח לעסוק בכל מצוה ע"פ כונה אמיתית שבה (שם, סעיף מ"ט).

ד' מדרגות בפרט וכלל: עוד נראה בביאור ד' המדרגות הנזכרות בזוהר כאן בעניין התפילה, שהן בסדר עולה מן הפרט אל הכלל. שכלל שהמדרגה נמוכה יותר, היא אינה כוללת כלום מעבר לבחינתה עצמה. וככל שהדרגה גבוהה ועליונה יותר כן היא כוללת גם את כל המדרגות שתחתיה. כמובן במדרגת תינוק [בן ובת] שאינו כולל אלא את עצמו. אולם הוריו [שנקראים אבא ואמא] כוללים גם את הבחינות שתחתיהם, דהיינו את

תרעי שמיא דרחמיך, ומעוררין את האהבה לעילא, ואבעי ליה לבר נש למימר הכי. (רכה): בריך שמיה דמארי עלמא, בריך כתרך ואתרך, יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם, ופורקן ימינך, אחזי לעמך בבית מקדשך, ולאמטויי לנא מטוב נהורך, ולקבלא צלותנא ברחמיך. יהא רעוא קדמך, דתורין לך היים בטיבו, ולהוי אנא פקידא בגו צדיקיא, למרחם עלי, ולמנטר יתי, וית כל דילי, ודי לעמך ישראל. את הוא זן לכלא, ומפרנס לכלא, את הוא שליט על כלא, את הוא דשליט על מלכיא, ומלכותא דילך הוא. אנא עבדא דקב"ה, דסגידנא קמיה, ומקמי דיקר אורייתיה, בכל עידן ועידן. לא על אינש רחיצנא, ולא על בר אלהין סמיכנא, אלא באלהא דשמיא, דהוא אלהא קשוט, ואורייתיה קשוט, ונביאוהי קשוט, ומסגי למעבד טבוון וקשוט. ביה אנא רחיץ, ולשמיה קדישא יקרא אנא אימר תושבחך. יהא רעוא קדמך, דתפתח לבאי באורייתך ותיהב לי בנין דכרין דעבדין רעותך. ותשלם משאלין דלבאי, ולבא דכל עמך ישראל לטב ולחיין ולשלם אמן.

הסולם

אמר ר' שמעון, כשמוציאים התורה בצבור לקרות בו, נפתחים שערי השמים של רחמים, ומעוררים את האהבה למעלה, וצריך האדם לומר כך. (רכה): בריך שמיה דמארי וכו': ברוך שמו של רבון העולם. ברוך כתרך ומקומך. יהי רצונך עם עמך ישראל לעולם, שגאולת ימינך תראה לעמך בבית מקדשך, ולהשפיע לנו ממיטב אורך, ולקבל תפלותינו ברחמים. יהי רצון מלפניך שתאריך לנו חיים בטוב, ושאני עבדך יהיה נפקד בין הצדיקים, לרחם עלי, ולשמור אותי ואת כל אשר לי, ושל עמך ישראל. אתה הוא הזן את הכל ומפרנס את הכל. אתה הוא השולט על הכל. אתה הוא השולט על מלכים, והמלכות שלך

הסולם לספר הזוהר (סעיף מ"ט), שמבאר שם את גודל הזדככות שבקומת מדבר.

קיום כל מצוה בד' מדרגות: עוד נראה, שכפי המתבאר בזוהר כאן (ויקהל), בענין התפילה, כן הוא בקיום כל המצוות. שכל מצוה ומצוה אפשר לקיימה בדרך פרט ואפשר לקיימה בדרך כלל וכן הלאה. כמבואר במצות ואהבת לרעך, ע"פ השפת אמת, כדלקמן. שתחילה יש לאדם לקיים כל מצוה פרטית בכל גופו, דהיינו בכל תרי"ג איבריו. כמ"ש "כל עצמותי תאמרנה" (תהלים ל"ה י). אח"כ היא התכללות כל מצוה בכלל ישראל, ובכלל מצוות התורה, כדרך התכללות כל נשמות ישראל בכל אותיות התורה. אח"כ היא התכללות המצוה בכלל צדיקי הדורות דהיינו ע"פ מ"ש בספריהם, שהוא היקף כללי. אח"כ היא התכלות המצוה בעולמות עליונים וכו'.

חסידות: "ואהבת לרעך" בג' כללים: נראה לסמוך לזה את דברי השפת אמת (פר' קדושים תרנ"ב) שמבאר מצוות ואהבת לרעך כמוך בג' כללים, וז"ל: אמר רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר "זה ספר תולדות אדם" הוא כלל גדול ממנו (ירושלמי מסכת נדרים פרק ט' ד). ואמר כלל גדול, מכלל דאיכא קטן. והכלל הקטן הוא להיות כל המצווה נעשה בכלל כל הרמ"ח איברי האדם שנקרא עולם קטן, והגדול הוא כלל ישראל, והוסיף בן עזאי כלל גדול ממנו שהוא שיכלול עצמו עם כל הדורות והנשמות וכו'. יעוי"ש עכ"ל השפ"א. הרי לפנינו ביאור כיצד ע"י קיום מצוה זו מתחבר האדם הפרטי, אל כללות ישראל, כללות התורה וכלל דורות הנצחיים. שכמו כן יש להבין בקיום כל מצוה כנ"ל. ברם, כלל הרביעי הוא בבחינת עולם האצילות, כנז' בדברי הזוהר כאן (ויקהל), שהוא בסוד אותיות שם הוי"ה וכו'.

פתיחת שערי הרחמים ותפלת בריך

שמיה (ויקהל, סולם אות רכ"ד-רכ"ה)

(רכ"ד): אמר רבי שמעון, כד מפקין ספר תורה בצבורא, למקרא ביה, מתפתחן

בתפילות שהן במקום קרבנות, ובאיזה קרבנות, שהם תפלות, היא מתחדשת, היינו בשבועותיכם, [בצלותא דחג שבועות בצלותין בשבועותיכם], עכ"ל. היינו, מפורש בזוהר כאן (פנחס), שתפלות חג השבועות מתקבלות ומחדשות את השכינה יותר משאר תפילות השנה. ביאור מעלה מיוחדת זו של תפלות חג השבועות שהיא כזמן התגלות רעוא דרעוין במנחה דשבת, מפורשת בתע"ס חט"ז (או"פ רמ"ז, כרך ו' עמוד בייט תחי' טור א'), וזה לשונו: ואע"פ שגם עתה בשבת עולים זו"ן למקום א"א ואו"א, דהיינו בשבת במנחה, וכן בשבועות, עכ"ז אינם שם בקביעות וכו'. אבל בגמר התיקון וכו', יהיה כן תמיד בקביעות, עכ"ל. הרי מפורש בדברי הסולם כאן (בתע"ס), שכל תפילות חג השבועות הם כעין זמן מנחה בשבת, שבו מאיר רעוא דרעוין [מצח הרצון] של הקב"ה, שבהארה זו מתקבלים כל התפילות כמפורש באדרא רבא דלקמן.

קבלת התפילות ברעוא דרעוין: באדרא רבא (סולם אות ל"ה), מבאר רשב"י את מעלת גילוי הארת מצח הרצון הנקרא רעוא דרעוין שבהתגלות זו מתקבלות כל תפילות ובקשות כלל ישראל אצל הקב"ה ברחמים וברצון. שלפי"ז יובן מעלת כל התפילות שבחג מתן תורה, שמתקבלות ברצון כבשעת מתן תורה עצמו. וכן מעלת התפילה המיוחדת בזמן פתיחת ההיכל, שהיא תפלת "ברוך שמייה" הנזכרת בזוהר ויקהל. להלן לשון הזוהר והסולם באדרא רבא: כד אתגלא רעוא דרעוין, אתקבלא צלותהון דישראל [כשמתגלה מצח הרצון] מתקבלות תפלות ישראל. אימתי אתגליא. שתיק רבי שמעון. שוב שאל אימתי. אר"ש לאלעזר בריה, אימתי אתגליא. אמר לו בשעתא דצלותא במנחה דשבתא וכו', סולם: וכשמתגלה המצח, מתקבלות תפלות ישראל. מתי מתגלה. שתק ר"ש, כדי שיענה מי מהחברים. שאל פעם שנית מתי, ולא ענו לו. א"ר שמעון לר' אלעזר בנו, מתי מתגלה המצח. אמר לו, בשעת תפלת המנחה של שבת. אמר לו ר"ש, מהו הטעם שמתגלה המצח בשעת תפלת מנחה שבת. אמר לו ר"א, משום שבשעה הזאת

הוא. אני עבד הקב"ה, שאני משתחוה לפניו ומלפני כבוד תורתו בכל עת ועת. לא על אדם אני בוטח, ולא על בני אלקים אני סומך, אלא על אלקים שבשמים, שהוא אלקים אמת, ותורתו אמת, ונביאיו אמת, ומרבה לעשות חסד ואמת. בו אני בוטח, ולשמו הקדוש והיקר אני אומר תשבחות. יהי רצון מלפניך, שתפתח לבי בתורתך, ותתן לי בנים זכרים עושי רצונך, ותמלא משאלות לבי, ולב כל עמך ישראל, לטוב, לחיים, ולשלום, אמן. (ויקהל, סולם אות רכ"ד-רכ"ה).

[פתיחת ההיכל כמתן תורה מסיני: יש להתבונן בדברי הזוהר כאן שבשעת פתיחת ההיכל נפתחים שערי הרחמים וכו'. כיון שבתחילת המאמר [רזא דספר תורה]. מפורש בזוהר שכאשר עולה ספר התורה לתיבה צריכים כל העם לסדר עצמם למטה באימה ובריאה ברתת ובזיע, ולכוון את לבם, כמו שהיו עומדים עתה על הר סיני לקבל את התורה וכו' (סולם אות רכ"ג). עוד נזכר שם, שהקורא בתורה צריך לשים לבו ורצונו למה שקורא, וכי הוא שליח אדונו להשמיע לכל העם, שהרי הוא עומד כדמיון עליהם, כמו הקב"ה במתן תורה וכו' (רכ"ז-רכ"ח). מכאן, שכפי הנאמר במעמד הר סיני שאז נפתחו שערי שמים למתן תורה, ואז זכו ישראל לחירות אמיתית מיצה"ר וממלאך המוות, ואז נרפאו כל החולים, וכיו"ב כל הישועות שהיו אז לכלל ישראל, כן הוא בכל פתיחת ההיכל לקריאת התורה, עבור כלל ציבור מתפללי אותו בית כנסת, על דרך פרט. תוספת ביאור למדרגת יום מתן תורה בחג השבועות, ולכל פתיחת ההיכל שדוגמתו, נמצא בזוהר פנחס, שיובן ע"פ המבואר בתע"ס ובאדרא רבא, כדלקמן.

מתן תורה וזמן מנחה בשבת: בזוהר רע"מ פנחס (מאמר וביום הַבְּכוּרִים, סולם אות תת"ד), מבאר ר' שמעון את מעלת התפלות שבכל יום שהשכינה מתחדשת בהם, ובפרט ביום חג השבועות כמ"ש "וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם" וגו' (פנחס, במדבר כ"ח כ"ו), דהיינו

מראה מקום בזוהר: ואני תפלתי לך ה' עת רצון; זוהר תרומה (סולם אות תקמ"ז). אדרא זוטא (סולם אות מ"ה).

ע"ב תיבות בקידוש ליל שבת

(ויקהל, סולם אות רנ"ב-רנ"ד)

(רנב): קדושה דמעלי שבתא, דא איהי קדושה דשבת בראשית. דהא אתקדש מתלתין ותרין שבילין, ותלת דרגין דתפוחין קדישין. ובעינן לאדכרא על האי קדושה, כללא דעובדא דבראשית, ונייחא ברזא דתלתין ותרין שבילין, ותלת דרגין דאתכלילין בהו, רזא דסהדותא דעובדא דבראשית, דהיינו ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו'. ויכל אלהים, דאית בסהדותא דא, תלתין וחמש תיבין. תלתין ותרין שבילין, ותלת דרגין דתפוחין קדישין. (רנג): תלת דרגין, דאינון: שביעי. שביעי. שביעי. ואית ביה רזא דעלמא עלאה, ורזא דעלמא תתאה, ורזא דכל מהימנותא. תלת זמנין אלהים, חד, עלמא תתאה. וחד, פחד יצחק. וחד, עלמא עלאה קדישא, קדש קודשין. בעי ב"נ למסדה סהדותא דא, בחדוה, ברעותא דלבא, לאסהדא קמי מאריה דמהימנותא. וכל מאן דיסהיד דא, וישוי לביה ורעותיה לדא, מכפר על כל חובוי. (רנד): בא"י אמ"ה אק"ב ורצה בנו וכו', האי קידושא איהו בחד מתקלא, לקבל סהדותא דמהימנותא, ואינון תלתין וחמש תיבין אחרנין, כמה דאית בויכלו. כלא סלקין לשבעין תיבין, לאתעטרא בהו שבת, דמעלי שבתא. זכאה חולקיה דבר נש, דיכוון רעותיה למלין אלין, ליקרא דמאריה.

הסולם

(רנב): קדושה דמעלי שבתא וכו': הקדושה של כניסת השבת, שהיא המלכות, זו היא הקדושה של שבת בראשית שה"ס בינה, (כנ"ל אות קפ"ב) שה"ס ל"ב אלקים דמעשה

בימות החול תלוי הדין למטה וכו'. ובשבת הוא להיפך. כי מתגלה המצח דא"א שנקרא רצון. בשעה ההיא נשקט הרוגז, ונמצא הרצון, והתפלה מתקבלת. ומשום זה נתקן לאמר אז "ואני תפלתי לך ה' עת רצון", כי עת רצון הוא מעתיק יומין לגלות המצח. אר"ש לר"א בנו ברוך תהיה בני לעתיק יומין, ותמצא רצון המצח בשעה שתצטרך לו, עכ"ל האד"ר.

ברוך שמיא בשבת ובחול: שער הכונות ופע"ח: להלן דברי האר"י בספר שער הכונות (דפו"י דף ע"ג טור ג' ד"ה ענין הס"ת), וזה לשונו: ענין הס"ת מוז"ל היה נוהג ונזוהר בכל יום שבת בשחרית בעת הוצאת ס"ת מן ההיכל לומר אותו הנוסח הכתוב בספר הזוהר בפרשת ויקהל והוא בריך שמיא דמארי עלמא וכו', עכ"ל. להלן לשון ספר פרי עץ חיים (שער קריאת ספר תורה פרק א', הוצ' ברנדוין עמוד ש"ב): בעת פתיחת ההיכל להוציא ס"ת ביום שבת, היה נוהג מורי זלה"ה, לומר בריך שמיא מ"ש בזוהר פ' ויקהל. ובקונטרס אומר ג"כ. גם מורי זלה"ה היה אומר הסדר הכתוב בזוהר, שצריך לומר בעת הוצאת ס"ת בריך שמיא, ולא הזכיר יום שבת, אלא סתם בריך שמיא דמארי עלמא עד ולשלם וכו'. הגה"ה צמח: וכן נראה מלשון הזוהר שם דקאמר רזא דס"ת וכו', דיומא דא וכו', אחר כך קאמר בריך שמיא, משמע שאין לאמרו כי אם ביום שבת, ואפילו הכי, אינו אסור לאומרו גם בימות החול בשעת הוצאת ס"ת, עכ"ל. היינו, שאמנם דברי הזוהר בפרשת ויקהל נאמרו באמצע ענייני תפילת שבת, וכן תחילת המאמר רזא דספר תורה (ויקהל, סולם אות רי"ז), פותח במילים רזא דספר תורה ביומא דא, שמשמע שמדבר רק על קריאת התורה של יום שבת, עכ"ז מסיים הרב צמח, שאין איסור לאמרו גם בימות החול. אמנם, בסידור השל"ה, כתב לפני תפלת בריך שמיא שבקריה"ת בשבת: והאר"י והר"ש לא היה אומרו כי אם בשבתות וימים טובים, עכ"ל.

של אדם המכוון רצונו לדברים אלו לכבוד רבונו. (ויקהל, סולם אות רנ"ב-רנ"ד).

[ע' תיבות בקידוש: ענין ע' תיבות שבקידוש ליל שבת נזכר גם בהקדמת ספר הזוהר (סולם אות פ"ב). שהם ל"ה תיבות בפסוקי ויכולו, ול"ה תיבות בברכת הקידוש. ומפרש שם את הפסוק את שבתותי תשמורו שהוא לשון רבים, בסוד עיגול וריבוע, שכנגד זכור ושמור שכנגדם יש לנו להזכיר ב' קדושות. אחת היא קדושת ויכולו [בסוד עיגול המרומו באות סמך]. ואחת היא ברכת הקידוש [בסוד ריבוע, המרומו באות ס]. ובכל א' יש שלושים וחמש מלים, ועולים הכל יחד לשבעים שמות שהקב"ה וכנסת ישראל מתעטרים בהם. **אגב אורחא:** ביאור האותיות מם וסמך, נמצא בתע"ס ח"י אות כ"ט (כרך ג' דף תתע"ט), ושניהם בסוד אמא עלאה.

סברי מרנן: תיקו"ז: להלן לשון התיקוני זוהר (דפו"י דף ס"ט ע"א): וצריך לברכא לון ולקדש לון בקדוש על היין, בשבעין תיבין דקדוש וויכ"לו כחושבן ביי"ן, וצריך למימר **סברי מרנן**, ואינן דאמרין וענו לחיי, בגין דאתקשרו באילנא דחיי, לא באילנא דמותא, ואיהו גפן דחב ביה אדם קדמאה, וחד אמר חטה היה, וחד אמר גפן, וכלא קשוט. עכ"ל התיקו"ז. היינו, שעל ידי הוספת המלים סברי מרנן, נשלמים ע' התיבות למספר ע"ב.

שער הפנות: להלן סדר הקידוש מספר שער הכונות להאר"י (דפו"י דף ע"א אמצע טור ב', ד"ה וזה סדר): וזה סדר הקידוש תחילה תאמר יום הששי ויכולו השמים וכו', ואחר כך תאמר **סברי מרנן** בא"י אמ"ה בפה"ג. אחר כך תאמר, נוסח הקידוש הזה: בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית תחילה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו בא"י מקדש השבת. ובספר הזוהר בפרשת בראשית [הקדמת ספר הזוהר סולם אות פ"ב] נתבאר בפירושו,

בראשית, שנתקדשו מל"ב שבילין שבחכמה, וכן נתקדשה המלכות מל"ב שבילי החכמה, וג' מדרגות של תפוחים הקדושים, שה"ס ג' קוין, שבהם ג' גווני התפוח, לבן אדום ירוק, הממשיכים חכמה, שה"ס קדושה. וע"כ נקראים תפוחים קדושים. ומלכות המקבלתם נקראת חקל תפוחין קדישין. וצריכים להזכיר על קדושה זו, הכלל של מעשה בראשית, והמנוחה שביום השביעי, בסוד ל"ב שבילי החכמה וג' מדרגות התפוחים הנכללים בהם, שה"ס העדות שבמעשה בראשית דהיינו ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו'. ויכל אלקים וגו', שיש בעדות הזו ל"ה תבות, כנגד ל"ב שבילים, ושלוש מדרגות דתפוחים הקדושים. (רנ"ג): **תלת דרגין דאינון וכו':** ג' מדרגות שהן, שביעי, שביעי, שביעי, שיש בויכלו השמים, יש בהם סוד עולם העליון, שהוא בינה, הנקראת שביעי ממטה למעלה כשמתחילים למנות מן יסוד. וסוד עולם התחתון, שהוא מלכות הנקראת שביעי, כשמתחילים מחסד. וסוד של כל האמונה, שהיא עטרת יסוד דז"א, שהיא בחינת מלכות דז"א הנקראת שביעי. ג' פעמים אלקים, שיש בויכלו השמים, אחד, הוא עולם התחתון, שהוא מלכות הנקראת אלקים. ואחד, פחד יצחק, שהוא גבורה דז"א הנקרא אלקים. ואחד עולם העליון הקדוש, קודש קדשים, שהיא בינה הנקראת אלקים. וצריך האדם להעיד עדות זו, בשמחה ברצון הלב, להעיד לפני אדון האמונה. וכל מי שמעיד זה ומשים לבו ורצונו לזה, מכפר זה על כל עונותיו. (רנ"ד) **בא"י אמ"ה אק"ב וכו':** ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו, וכו'. קידוש זה, הוא במשקל אחד כנגד עדות האמונה, דהיינו ויכלו השמים, והם ל"ה תיבות אחרות כמו שיש בויכלו הכל ביחד עולה ע' תבות, לעטר בהם את השבת של כניסת השבת, שהיא המלכות. אשרי חלקו

תוספת נשמה, ואנו צריכים לקדש אותה ברצון הלב ולכוון הדעת לכך. כי בלילה עוד לא עלו אלא עד יסודות. וצריכים להמשיך הקדושה. (רנו): ויומא איהו קא וכו': והיום שבת, שה"ס ז"א שעלה לאו"א עלאין ונעשה קדש כמהם, הוא מקדש את המלכות, שנקראת כוס. ולא אנו. וישראל מקדשי בצלותין ובעותין, שע"י התפלות שחרית ומוסף וחזרת הש"ץ, אנו מעלים את זו"ן עד או"א. ואין צריכים עתה בקידוש לקדשם יותר, אלא שמתקדשים בקדושת ז"א שבאו"א, ביום הזה. אשריהם ישראל, עם קדוש, שירשו יום הזה ירושת עולם. (ויקהל, סולם אות רנ"ה-רנ"ו).

כי יש ע' תיבו' בס' ויכולו ובס' הקידוש. ל"ה תיבין בויכולו ול"ה תי בקידוש. ולכן אותם הנוהגין לומר אחר תיבות זכר ליצ"מ, כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ושבת קדשך וכו' הם טועים טעות גמור. כי מוסיפין בחשבון התיבות ואין לומר סדר גירסא זו, אלא בקידוש של יו"ט בלבד. והטועים העתיקוהו משם לסדר הקידוש של שבת. וטעם מה שמקדימין לומר ב' תיבות "יום הששי" קודם ויכולו, כבר נודע לכאורה כי נרמזו ד' אותיות הוי"ה בר"ת יום הששי ויכולו השמים. אבל עיקר הטעם הוא לכוין אל הנ"ל כי הנה נתבאר וכו'. עכ"ל שער הכוונות.]

קידוש יום שבת בפה"ג בלבד

(ויקהל, סולם אות רנ"ה-רנ"ו)

מהו שבת (ויקהל, סולם אות ק"פ-קפ"ב)

(קפ): מהו שבת. אי תימא בגין שביתה, דכתיב "כי בו שבת" (בראשית ב' ג'), יאות הוא. אבל רזא דמלה, כיון דסלקא האי נקודה, ונהורא נהיר, כדין מתעטרא איהי באבהן, כיון דמתעטרא איהי באבהן, כדין אתחברת ואתאחדת בהו, למהוי חד, ואקרי כלא שבת. שבת: ש', בת. ש' הא אוקמוה, רזא דתלת אבהן, דמתאחדן בבת יחידה, ואיהי מתעטרא בהו, ואינון בעלמא דאתי. וכלא איהו חד. ודא איהו ש' בת, למהוי כלא חד. (קפא): ואי תימא, שבת הגדול, ואיהו לעילא, אמאי אקרי שבת. אלא ודאי הכי הוא. ורזא דמלה, בכל אתר נקודה דאיהי עקרא דכל עינא, אקרי בת. כד"א, "שמרני כאישון בת עין" (תהלים י"ז ה'), בגין דאיהי עקרא דכל עינא, אקרי בת. (קפב): עלמא דאתי, איהו היכלא לההיא נקודה עלאה, וכד איהי קיימא, ונטלא בגרפהא לאבהן, לאתעטרא לעילא אקרי כלא שבת. וכד אבהן מתעטרן לעילא, בגו נקודה עלאה, אקרי שבת. נקודה תתאה כד מתעטרא באבהן אקרי שבת.

קידושא דיומא, הא אוקמוה בורא פרי הגפן, ולא יתיר. דהא יומא קאים לקדשא ליה, מה דלית הכי בליליא, דאנן צריכין לקדשא ליה, בהני מלין, כמה דאוקיימנא. ולא אתקדש האי ליליא, אלא בעמא קדישא לתתא, כד שריא עלייהו ההוא רוחא עלאה. ואנן בעינן לקדשא ליה ברעותא דלכא, לכוונא דעתא להאי. (רנו): ויומא איהו קא מקדשא ליה. וישראל מקדשי בצלותין ובעותין, ומתקדשין בקדושתיה, בהאי יומא. זכאין ישראל, עמא קדישא, דאחסינו יומא דא, אחסנת ירותא, לעלמין.

הסולם

קידוש של יום, הרי העמידוהו, שהוא, בורא פרי הגפן, ולא יותר. כי היום, שהוא ז"א, עומד לקדש את המלכות, שה"ס כוס של קידוש. כי ביום עולים זו"ן עד או"א, שה"ס קדש, מתקדשים על ידיהם. מה שאין כן בלילה, שאנו צריכים לקדש את המלכות באלו הדברים כמו שהעמדנו, דהיינו ע' תיבות (כנ"ל אות רנ"ג) והלילה הזה, שהיא המלכות, אינה מתקדשת, אלא ע"י עם הקדוש למטה, בשעה ששורה עליהם רוח העליון, שהוא

הסולם

(קפ): מהו שבת וכו': ושאל, מהו שבת. דהיינו למה נקראת בשם שבת. אם תאמר משום השביתה, שכתוב, "כי בו שבת", יפה הוא. אלא סוד הדבר, כיון שעלתה נקודה זו ואורה מאיר, אז היא מתעטרת באבות, שהם חג"ת דז"א, כיון שהיא מתעטרת באבות, אז היא מתחברת ומתאחדת בהם להיות אחד, ונקרא הכל שבת, דהיינו המלכות עם האבות ביחד נקראים שבת, שבת, היא אותיות ש' בת, ש' הרי העמידה שה"ס שלשה אבות המתאחדים בבת יחידה שהיא המלכות, כי ג' וויץ שבש' רומזים על ג' אבות, חג"ת. והיא שנקראת בת מתעטרת בהם. והם, האבות מתעטרים בעולם הבא, שהיא בינה. והכל הוא אחד. וזהו ש' בת, שיהיו הכל אחד.

פירוש. אין המלכות מקבלת חכמה אלא בעלותה מחזה ולמעלה דז"א, ששם חג"ת שלו, ויש בזה ב' מצבים, א) כשהוא בסוד ב' מאורות הגדולים. (כנ"ל בראשית א' דף ק"ד ד"ה את ע"ש) שאז קומתם שוה, באופן שאין זה צריך לזה ואין מקבלים זה מזה, חג"ת דז"א מקבלים מקו ימין דאמא, דהיינו חסדים. והמלכות מקבלת מקו שמאל דאמא, דהיינו חכמה. ומצב הזה נבחן לאחורים, כי החכמה להיותה לבדה בלי חסדים אינה מאירה כמ"ש שם. ומצב ב' הוא, שכבר ירדה המלכות לבחינת מחזה ולמטה דז"א, שאז מקבלת חסדים, ואחר שיש לה חסדים, הז"א מעלה אותה לחג"ת שלו, ששם מאיר השם ע"ב דויסע ויבא ויט, ומקבלת מהם חכמה. ומצב זה נבחן למוחין דפנים בפנים.

וזה אמרו, כיון דסלקא האי נקודה, ונהורא נהיר, כיון שעולה לחג"ת אחר שאור החסדים מאיר בה, דהיינו במצב ב' דפב"פ, כדין מתעטרא איהי באבהן, וכו', דהיינו שמקבלת מהם חכמה מהשם ע"ב שבהם, כדין אתחברת ואתאחדת בהו למהוי חד. דהיינו לא כמצב

הא' דאחורים, שהיו נפרדים זה מזה, שחג"ת היו מקבלים חסדים מקו ימין דאמא, והמלכות היתה מקבלת חכמה מקו שמאל דאמא, אלא עתה במצב הב' היא מתחברת ומתאחדת עם החג"ת להיות עמהם אחד, וז"ש ואיהי מתעטרא בהו, בחג"ת, ואינון, חג"ת, מתעטרים בעלמא דאתי כלומר שעתה אין המלכות עצמה מקבלת החכמה מעולם הבא, שהוא בינה, כמו במצב הא', אלא המלכות מקבלת החכמה מחג"ת דז"א. והחג"ת, הם המקבלים החכמה מעולם הבא, ומשפיעים למלכות. וז"ש, ודא איהו ש' בת, למהוי כלא חד. דע"כ מרומזים האבות, שה"ס ש', והמלכות שה"ס בת, בשם אחד שבת, להורות, שהם עתה במצב הב', אחד, ולא נפרדים במצב הא'. וז"ס שבת. (קפא): ואם תאמר, שבת הגדול, שהוא בינה הנקראת ג"כ שבת, והיא למעלה, ששם החכמה נסותרת ואינה מגולה, למה נקראת היא שבת. ומשיב, אלא ודאי כך הוא, שנקראת שבת, וסוד הדבר, כי נקודה, בכל מקום שהיא היא עיקר העין, כלומר, שיש בה חכמה המכונה עינים, היא נקראת בת, כמ"ש"א שמרני כאישון בת עין, כי משום שהיא העיקר של כל העין, היא נקראת בת. פירוש. ג' גווינין יש בעין שהם חג"ת, וגוון הד' היא נקודה שחורה, שהיא המלכות, ובה לבד מתגלה החכמה הנקראת עין, ע"כ היא העיקר של כל גוויני העין. (קפב): עולם הבא, שהוא בינה, היא היכל לנקודה ההיא העליונה, דהיינו לחכמה העליונה. וכשהיא עומדת ולוקחת בכנפיה את האבות, לעטרם למעלה, אז נקראים הכל שבת. באופן, כשהאבות מתעטרים למעלה בנקודה העליונה, נקראים שבת, וכשהנקודה התחתונה, מלכות, מתעטרת באבות, נק' שבת.

פירוש. נקודה רומזת תמיד על חכמה, והרמז היא על נקודה השחורה שבעין, הנקראת ג"כ

(ק"ט): רבי יוסי פתח קרא ואמר, "וכל חכם לב בכס יבאו ויעשו" וגו', האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, בשעתא דאמר קב"ה למשה, "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים" (דברים א' י"ג), אשגח בכל ישראל, ולא אשכח נבונים, הדא הוא דכתיב, "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים" (דברים א' ט"ו), ואלו נבונים לא כתיב. ואי תימא דנבון איהו דרגא עלאה מחכם, הכי איהו ודאי. (ק"ס): מה בין האי להאי. חכם, הא אוקמוה, דאפילו תלמיד המחכים לרביה אקרי חכם. חכם, דידע לגרמיה כל מה דאצטריך. נבון כמה דרגין אית ביה, דאסתכל בכלא, וידע בדיליה ובאחרנין. וסימנך, "יודע צדיק נפש בהמתו" (משלי י"ב י'). "צדיק מושל יראת אלהים" (שמואל ב כ"ג ג'). והכא "חכם לב" דייקא. בלב חכם, ולא באתרא אחרא, בגין דקיימא בלב, ונבון לעילא ותתא, אסתכל בדיליה ובאחרנין.

הסולם

ר' יוסי פתח מקרא ואמר, "וכל חכם לב בכס יבאו ויעשו" וגו'. מקרא זה העמידוהו, אבל בוא וראה, בשעה שהקב"ה אמר למשה, הבו לכם אנשים חכמים ונבונים, הסתכל בכל ישראל ולא מצא נבונים. ז"ש, "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים", ואלו נבונים לא כתוב, ואם תאמר שנבון הוא מדרגה עליונה מחכם, כי ע"כ לא מצא נבונים. כך הוא ודאי. שנבון חשוב מחכם. (ק"ס): שואל, מה ההבדל בין זה לזה. בין חכם לנבון. ומשיב, חכם, הרי העמדנו, שאפילו תלמיד המחכים לרבו נקרא חכם. חכם, היינו היודע בשל עצמו כל מה שצריך. נבון, כמה מדרגות יש בו, כי מסתכל בכל דבר, ויודע בעצמו ובאחרים. וסימנך, "יודע צדיק נפש בהמתו", שהצדיק שהוא יסוד משפיע אל המלכות שה"ס הוי"ה דב"ן, שבהמה היא בגימטריא ב"ן. וכן "צדיק מושל יראת

בת עין, שהיא העיקר הראויה להקרא בשם עין, שהוא חכמה. משום ששאר ג' גוונים שבעין, ה"ס חג"ת, שאין החכמה המכונה ראייה מתגלית בהם. לפיכך יש בפרצופי אצילות ב' פרצופים המכונים בשם נקודה, א', היא חכמה עלאה, שהם או"א. ב' חכמה תתאה, שהיא המלכות. אמנם אע"פ שאו"א הם חכמה עלאה, אינם מגלים החכמה בפרצופם עצמם, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית), אלא בפרצוף ישו"ת, שהם נקראים בינה.

וז"ש עלמא דאתי איהו היכלא לההיא נקודה עלאה, שהבינה, שה"ס ישו"ת הם היכל לנקודה העליונה שה"ס או"א. כלומר, שאין או"א מגלים החכמה שבהם אלא בסוד ההיכל שהוא בינה. אמנם גם בבינה אין החכמה מתגלה אלא על ג' קוין שהם חג"ת המכונים אבות. ונמצא שנקודה עליונה אינה מגלה החכמה שבה אלא לבינה, כשהיא מעטרת ומשפעת חכמה בג' קוין שלה שהם האבות.

וז"ש וכד איהי קיימא ונטלא בגדפהא לאבהן לאתעטרא לעילא, דהיינו שהבינה מקבלת ג' קוין שהם האבות לעטר אותם בחכמה עליונה, אקרי כלא שבת, כי נקודה עלאה, שה"ס חכמה עליונה המתגלית על האבות נקראת בת, והאבות עצמם נק' ש, וביחד הם שבת. ונמצא וכד אבהן ממעטרין לעילא בגו נקודה עלאה, הם נקראים ביחד שבת. ונקודה תתאה, מלכות, כד מתעטרא, שמקבלת חכמה, באבהן, אקרי שבת. כי שבת, כולל בתוכה הארת החכמה הנקראת בת והארת האבות הנק' ש'. שזה נוהג הן בבינה והן במלכות, וע"כ נקראים שניהם שבת. (ויקהל, סולם אות ק"פ-ק"פ"ב).

חכמים ונבונים (ויקהל, סולם אות ק"ט-ק"ב)

"וכל חכם לב בכס יבאו ויעשו את כל אשר צוה ה'" (ויקהל, שמות ל"ה י').

י' מדרגות בכלל ישראל: בזוהר רע"מ בהר (סולם אות ל"ז), מפרש י' מדרגות בכלל ישראל, שהם כנגד עשר הספירות שבבחי' ע"ס דאצילות. בהם מונה הזוהר מדרגת חכמים, שכנגד ספירת חכמה, ונבונים כנגד ספירת בינה, שלכאו' אינו כביאור הזוהר (ויקהל) הנ"ל. להלן לשון הסולם שם: הנשמות של בעלי מדות, דהיינו בעלי מדרגות מעשר ספירות שהם: נשיאי ישראל-שהם כתר. חכמים-שהם חכמה. ונבונים-בינה. חסידים-חסד. גבורים-גבורה. אנשי אמת-ת"ת. נביאים-נצח והוד. צדיקים-יסוד. מלכים-מלכות, כולם של ע"ס דאצילות, ויש אחרים מע"ס דבריאה, עכ"ל הסולם (בהר אות ל"ז). עוד יעוין בזה בזוהר רע"מ כי תצא (סולם אות קכ"ט).

כעין דברי הזוהר בגמ': כעין דברי הזוהר (ויקהל) הנ"ל, שמשה רבינו לא מצא אנשים נבונים איתא בגמ' מסכת עירובין (דף ק' ע"ב, ומסכת נדרים דף כ' ע"ב), וזה לשון הגמ': אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן וכו', הווין לה בניו שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן. דאילו בדורו של משה כתיב "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם", וכתב "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים", ואילו נבונים לא אשכח. ואילו גבי לאה כתיב "ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכור שכרתך", וכתב "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם" (דה"א י"ב ל"ג).

אמירת לשם יחוד ולכבוד שבת

(תזריע, סולם אות קמ"ו, ואות ק"ן)

״וכ׳ הנשים אשר נשא לבן אותה בחכמה טוֹו את העיזים״ (ויקהל, שמות ל"ה כ"ו). זוהר: (קמ"ו): תא חזי, כתיב ״וכ׳ הנשים אשר נשא לבן״ וגו'. בשעתא דהוּו עבדין עבידתא, הוּו אמרי, דא למקדשא. דא למשכנא. דא לפרוכתא. וכן כל אינון אומנין בגין דישרי קדושה על ידיהו, ואתקדש

אלקים״. שהצדיק, שהוא יסוד מושל ומשפיע אל המלכות הנקראת יראת אלקים. וכאן, חכם לב בדיוק, דהיינו שחכם הנאמר כאן, הוא מבחינת המלכות שנקראת חכם לב. חכם בלב, שהוא מלכות, ולא במקום אחר. משום שהחכמה נמצאת בלב, שהוא מלכות ולא במקום אחר. ונכון הוא למעלה ולמטה, הוא מסתכל בשל עצמו ובאחרים.

פירוש. חכם, ה"ס מלכות שממנה מתגלה החכמה. ונכון ה"ס יסוד צדיק. וז"ש (באות ק"ט) **דנכון איהו דרגא עלאה מחכם. כי חכם הוא מלכות ונכון שהוא יסוד גבוה ממנה. ונודע שהחכמה שבמלכות מאירה רק ממטה למעלה. וז"ש, חכם דידע לגרמיה כל מה דאצטריך, דהיינו שמאירה בו ממטה למעלה, ויודע רק לעצמו, ואינו יכול להשפיע למטה דהיינו לאחרים. וז"ש, בלב חכם ולא באתרא אחרא, כי הלב, שהוא המלכות, מקבלת ממטה למעלה, ולא ממעלה למטה, שהוא מקום אחר. וז"ש, ונכון, לעילא ותתא, כי היסוד שהוא נכון, משפיע החסדים ממעלה למטה, אסתכל בדיליה ואחרנין, שמקבל לעצמו ומשפיע למטה לאחרים. דהיינו למלכות בסו"ה, יודע צדיק נפש בהמתו. צדיק מושל יראת אלקים.** (ויקהל, סולם אות קי"ט-ק"כ).

[חכם ונכון: תמצית דברי הזוהר כאן (ויקהל), שמפרש את מדרגת חכם בסוד ספירת מלכות שאינה מאירה ממעלה למטה, ואת מדרגת נבון בסוד ספירת יסוד הנקרא יסוד צדיק. שהוא למעלה ולמטה. כלומר מקבל לעצמו וגם משפיע לאחרים שממנו ולמטה. בסוד הכתוב "יודע צדיק נפש בהמתו". כלומר, שהצדיק שבחינת יסוד משפיע לספירת המלכות הנקראת הו"ה דב"ן שבגימטריא נ"ב כמנין המלה בהמה. אלא, שעדיין לא נתבאר מדוע לא נזכרת מדרגה זו אצל עושי מלאכת המשכן, וכן מה טעם שמשה לא מצא בעלי מדרגה כזו כמ"ש "ואקח אנשים חכמים וידועים", אבל נבונים לא מצא.

למשכנא דא לפרוכתא. שהיו אומרות בפה בשעת עשייתן זה למקדש וזה לפרוכת וכן אמרו כל האומנים במלאכת המשכן. ידויק לשון הזוהר שאמרו כן כדי שתשרה הקדושה על ידיהם ותשרה הקדושה במעשה ידיהם. משמע, שבלא אמירה זו היה איזה חיסרון בשלמות השראת הקדושה על אותם המעשים. מכאן, מקור לאמירת לשם יחוד בכל מעשה מצוה או בכל מעשה שרוצים שתשרה עליו הקדושה. כמובא לקמן מספר משנה ברורה (הלכות שבת), שבשעת קניית צרכי שבת עדיף לומר בפה שקונה לכבוד שבת. עוד ידויק לשון הזוהר (אות ק"ט), שכן יש לומר בשעת כל בניין, דהיינו שהאמירה בפה מסוגלת לפעול קדושה גם בדבר גשמי. על אחת כמה וכמה שכן הדבר בבניית בית רוחני כגון הנושא אשה, שבונה בית בישראל.

סגולת האמירה בפה: נראה לבאר במקצת את דברי הזוהר בחשיבות אמירת הפה להשראת הקדושה בכל דבר, שסגולה זו פועלת גם על האדם עצמו. מתוך שאומר בפה מלא בשעת הקנייה או הבנייה או כל עשייה, שעושה כן לכבוד השי"ת, יועיל לו הדבר לזכור זאת בכל עת. ועוד יועיל לו, שלא יפול לכעס ח"ו בשל דברים פעוטים כגון דברים החסרים בביתו וכיו"ב, כיון שבלאו הכי כל הבית נקנה או נבנה לכבוד השי"ת. ורק אם אכן כבוד ה' הוא המדבר בו, יראה להשלים את החסר הנראה לו. אך בוודאי אין השי"ת רוצה שייפול לכעס בשל כך.

צע"ק: ידויק לשון הזוהר, שמפרש מעלת אמירת לשם יחוד דווקא באמירה בפה, על הפס' וכל הנשים וגו'. שלכאן מאחר שמפרש שכל האומנים אמרו כן, מדוע מזכיר זאת דווקא על טוויית הנשים, ועוד, היכן נרמז זה בפסוק עצמו. ואולי אפשר לומר שהזכיר דווקא אותן ללמד ממדרגתן על כל המדרגות העליונות להן, על דרך ערך הפכי. שאם במדרגה תחתונה [נוק] כך, במדרגות עליונות [ז"א ומעלה] על אחת כו"כ. עוד נראה לבאר על פי דברי הקדמת ספר הזוהר

ההוא עבידתא. וכד סליק לאתריה, בקדושה סליק. (קג): ועל דא מאן דבני בנין כד שארי למבני, בעי לאדכרא בפומיה, דהא לפולחנא דקב"ה הוא בני. בגין דכתיב "הוי בונה ביתו בלא צדק" (ירמיה כ"ב י"ג) וגו', וכדין סייעתא דשמיא שארי עלוי, וקב"ה זמין עליה קדושתא, וקארי עליה שלום, הה"ד "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא" (איוב ה' כ"ד) וגו'. מהו "ופקדת נוך", הא אוקמוה, אבל ופקדת, לאפקדא מלה בפומא כד איהו בני. וכדין "ולא תחטא" כתיב. ואי לאו הא זמין לביתיה סטרא אחרא.

הסולם

(קמו): בוא וראה, כתוב, וכל הנשים אשר נשא לבן וגו'. היינו, בשעה שהיו עושות מלאכתן, היו אומרות, זה למקדש, זה למשכן, זה לפרכת, וכן עשו כל האומנים, כדי שתשרה הקדושה על ידיהם, ותתקדש המלאכה ההיא, וכאשר הביאוה למקומה עלתה והייתה בקדושה. (קג): ועל כן מי שבונה בנין, כשמתחיל לבנותו, צריך להזכיר בפיו, שבונה אותו לעבודת הקב"ה, משום שכתוב, "הוי בונה ביתו בלא צדק", ואז עזרת השמים שורה עליו, על ביתו, והקב"ה מכין עליו קדושתו, וקורא עליו שלום. ז"ש "וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא" מהו ופקדת נוך, הרי העמידוהו, אבל, "ופקדת", פירושו, לפקוד דבור בפיו כשהוא בונה. דהיינו שיאמר בפיו שבונה אותו לעבודת הקב"ה כנ"ל. ואז כתוב, "ולא תחטא", ואם לא, הרי סטרא אחרא מוכן לשרות על ביתו. (תזריע, סולם אות קמ"ו, ואות ק"ז).

[לשם יחוד: תמצית דברי הזוהר כאן, שנוסף על העשייה הגשמית עוד יש להוסיף עליה גם אמירה בפה, כי לכלול בה את מעלת האדם המדבר שכוחו בפיו. כדברי הזוהר כאן (תזריע), שבשעת טוויית ועשיית כל הנצרך למשכן היו הנשים אומרות דא

נלמד לכל דבר לייחדו לשם ה', כגון באמירת לכבוד שבת וכיו"ב.

שער הכוונות: להלן לשון האר"י בספר שער הכוונות (ענין ליל ו', דפו"י דף ס"א אמצע טור ד'): כבר ביארנו ענין מ"ש הכתוב "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאור" (בשלה, שמות ט"ז ה'), כי יום השישי הוא מכין ליום השבת כנ"ל. והנה כמה מיני הכנות יש בע"ש לצורך השבת אם במחשבה, אם בדבור ואם במעשה וכו'. דע כי צריך האדם לזוהר לקנות כל צרכי שבת ביום ששי לסיבה הנז' ולא ביום ה'. כמו שמצינו אצל חכמי ישראל, רבא מלח דג שבוטא ר' נחמן בר יצחק מכתף ועייל כו' (גמ' מסכת שבת דף קי"ט ע"א). ובכל מה שיקנה **יזכיר ויאמר לכבוד השבת**, והרי זה ענין מעשה. גם תזהר בתיקון הנרות של שבת אמנם הדלקת הנר היא מצוה על האשה בעלת הבית כנדוע וגם זה הוא ענין מעשה וכו', עכ"ל האר"י.

משנה ברורה: להלן לשון המשנה ברורה (הלכות שבת סימן ר"ן ס"ק ב'): (שו"ע): ישכים בבוקר ביום ששי להכין צרכי שבת וכו'. (מ"ב): ביום ששי - והוא יותר טוב משיקנה ביום ה', כיון שהוא ניכר יותר שהוא לכבוד שבת. אם לא בדבר שצריך הכנה רבה כמו בשר למלוח וכדומה, שאז יש לקנות ביום ה' וכו'. וטוב שיאמר על כל דבר שקונה זהו לכבוד שבת **כי הדבור הוא פועל הרבה בקדושה** וכו', עכ"ל המשנה ברורה. מקור דבריו במעלת האמירה בפה לכבוד שבת הוא המגן אברהם (שם. ס"ק א'), בשם כתבים, כן מובא עניין זה בבאר היטב (שם), בשם כתבים [היינו כתבי האר"י], ומצויין מראה מקום פע"ח שער השבת פרק ב':.

בגדי השרד, לבושי המלאכים הכהנים

והנשמה (פקודי, סולם אות קס"ד-ק"ע"ו)

"את בגדי השרד ל'שרת בקודש את בגדי הקודש לאהרן הכהן ואת בגדי בניו לכהן" (ויקהל, שמות ל"ה י"ט). זוהר (קסד): ובגין דנפקו מרזין עלאיין, ואינון כגוונא

דלקמן, שמעלת אדם המדבר שיכול להעלות כל דבר בדיבורו מרומז בפסוק "מי זאת עולה מן המדבר". שגם שם נזכר ל' נקבה.

מי זאת עולה מן המדבר: כוח הדיבור לפעול קדושה: בהקדמת ספר הזוהר מפרש רבי אלעזר בר"ש, את הפסוק "מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה" (שיה"ש ח' ה'), על פי פסוק אחר "כחוט השני שפתותיך ומדבְרִיךְ נְאוֹהָה" (שיה"ש ד' ג'). שכפי שכוונת המלה **מְדַבְרִיךְ** היא לשון דיבור, כך פירוש הפסוק "עולה מן המדבר" [המדבר בניקוד הַמְדַבְרִיךְ]. מתפרש בלשון דיבור, דהיינו סגולת ההתעלות שבכוח הדיבור. מכאן, שסגולת אמירה עושי מלאכת המשכן דא למשכנא דא לפרוכתא וכל הנלמד מכך בזוהר תזריע, היא מעלת כוח הדיבור המתבארת בהקדמת ספר הזוהר (אות קס"ט-קע"א). **אגב אורחא:** בהיות שמעלת הדיבור רמוזה בפסוק "ומדבְרִיךְ נאוה" (שיה"ש ד' ג'), וב' פסוקים לפניו נאמר "שערך כעדר העזים" (שם, ד' א'), אולי מרומז כאן אמירת הנשים בשעה שטוו את העזים, כנ"ל בזוהר תזריע (קמ"ו).

מעלת האדם המדבר: תוספת ביאור לחשיבות האמירה בפה, נראה על פי יתרון האדם על שאר מיני דומם צומח חי, ובפרט במעלת איש ישראל שהוא המעולה והמובחר מכל מין המדבר. על כן, הוא יכול לפעול בחוח הדיבור שבו מה שאין כל אדם בעולם יכול. כמ"ש "תולעת יעקב" (ישעיה מ"א י"ד), ואיתא במדרש תנחומא (בשלה ט), למה נמשלו ישראל לתולעת, לומר לך מה תולעת כוחה בפיה אף ישראל כן, כמ"ש שמע ה' קול יהודה, וכן "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' נזכיר" וכו', עכת"ד. היינו שמעלת עם ישראל היא בדיבור. שעל ידו הם מצויינים משאר עמים, ובו הם יכולים לפעול את קדושת מדרגתם נוסף על קדושת גופם וכו'. מה שאין כן באם אין כוללים דיבורים דקדושה בעצם המעשה, שאז נחסר בו חלק גדול מן היתרון שהיה אפשר להיות בו. וזה שמלמדנו הזוהר ממעלת האומנים במלאכת המשכן, שממנו

שהכהן הגדול מתלבש בלבושים של צבעים האלו, היה נכנס לפנים ואינם דוחים אותו לחוץ. (קס): בוא וראה הנשמה אינה עולה להראות לפני המלך הקדוש, עד שזוכה להתלבש בלבוש של מעלה להראות שם. וכן כעין זה אינה יורדת למטה, עד שמתלבשת בלבוש של עולם הזה. (קסח): ובוא וראה, אדם הראשון, כשהיה בגן עדן, היה מלוכש בלבוש כעין של מעלה, והוא לבוש של אור עליון וכו'. (קט): משום שבגן עדן היה משמש בו אור עליון המאיר, ועל כן אדם הראשון כשנכנס לגן עדן הלבישו הקב"ה בלבוש של אותו האור והכניסו שמה. ואם לא היה מתלבש תחילה באותו האור לא היה נכנס שם. כיון שנגרש משם היה צריך למלבוש אחר. אז, "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור". והכל כמו שצריך. וכאן כעין זה, עשו בגדי שרד לשרת בקדש. להביאו אל הקדש. (קצ): וכבר העמדנו שמעשים טובים של האדם שעושה בעולם הזה, אלו המעשים מושכים אור של זיו העליון, לתקן לו לבוש לעולם ההוא להראות לפני הקב"ה, ובאותו הלבוש שלובש, נהנה ורואה במראה המאירה, כש"א, "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". (פקודי, סולם אות קס"ד-ק"ע).

[סוד בגדי כהן גדול: תמצית דברי הזוהר כאן הוא גילוי סוד בגדי כהן גדול הנקראים בגדי שרד, על שנשארו ושרדו מן האורות והלבושים שבמדרגות עליונות. שבהם יכול היה הכהן הגדול להיכנס לאותם מדרגות מבלי שידחה לחוץ. שכפי המובן שאי אפשר לאדם להראות את פניו בחוץ ועאכ"ו בהיכל מלך, בלא בגדים ראויים, כמ"ש "כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק" (אסתר ד' ב'), כך הוא במדרגות עליונות. שאי אפשר להיכנס בהם בלא בחינות הנקראות בשם לבושים.] להלן יתבאר בחינת הלבושים בסדר הנקרא שנגל"ה. אשר שורשם של לבושי כה"ג הוא בלבושי אדה"ר קודם החטא,

דלעילא, אקרון בגדי שרד. בגין דאשתארו מאינון לבושין עלאין, בגין דהוו ממה דאשתאר מנהורין דזיוין עלאין. תכלת וארגמן, גוונין דרזא דשמא קדישא, דאקרי שמא שלים, ידו"ד אלקים. ודא איהו רזא, לאתלבשא כהנא רבא, למיעל לקודשא וכו'. (קס): ת"ח, נשמתא לא סלקא לאתחזאה קמי מלכא קדישא, עד דזכאת לאתלבשא בלבושא דלעילא לאתחזאה תמן. וכן כגוונא דא לא נחאת לתתא, עד דאתלבשת בלבושא דהאי עלמא. (קסח): ותא חזי, אדם הראשון כד הוה בגנתא דעדן, הוה מתלבש בלבושא כגוונא דלעילא, ואיהו לבושא דנהורא עלאה וכו'. (קט): בגין דהא גנתא דעדן, נהורא עלאה דנהיר משמש ביה. ועל דא, אדם קדמאה כד עאל לגו גנתא, אלביש ליה קב"ה בלבושא דההוא נהורא, ואעיל ליה תמן. ואי לא אתלבש בקדמיתא בההוא נהורא, לא ייעול לתמן. כיון דאתתרך מתמן, אצטריך למלבושא אחרא, כדין, "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור". וכלא כמה דאצטריך. והכא כגוונא דא, עשו בגדי שרד לשרת בקדש, לאעלא בקודשא. (קצ): והא אוקמוה, דעובדין טבין דבר נש דעביד בהאי עלמא, אינון עובדין משכי מנהורא דזיוא עלאה, לבושא, לאתתקנא ביה לההוא עלמא, לאתחזאה קמי קב"ה. ובההוא לבושא דלביש, אתהני וחמי גו אספקלריא דנהרא, כמה דאת אמר "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו".

הסולם

(קסד): ומשום שיוצאים מסודות עליונים, והם כעין של מעלה, נקראים בגדי שרד, שהוא מלשון שריד, כי נשארו מאלו לבושים העליונים, כי היו ממה שנשארו מן האורות של זיונים עליונים. תכלת, שהיא מלכות, וארגמן, שהוא ז"א, שהם צבעים של השם הקדוש הנקרא שם מלא, הוי"ה אלקים וכו'. ומשום

כאשר שורים בהם ג' גוונים עליונים שכנגד הספירות חג"ת, המתקנות בג' קוין ימין שמאל ואמצע, שכנגד כהנים לוויים וישראלים. כלומר, ששלמות הבגדים והלבושים היא כאשר הם כוללים בתוכם את כל ג' הקוין בהכרעת קו האמצעי. שכמו כן יש להבין בהתנהגות האדם בעוה"ז כנ"ל. שכאשר מעשיו מתוקנים על פי התורה הנקראת קו אמצעי, גם בגדיו ולבושיו הרוחניים נשלמים באותה מידה.

שנגל"ה: ראשי תבות שורש נשמה גוף לבוש היכל. (כמבואר בהק' הסולם לספר הזוהר סעיף מ"ב). בענין זה יש להבין את נשמת הכהן הגדול המלובשת בתוך גופו. שבעת שהוא נכנס להיכל המשכן הוא מחויב להתלבש בבחינת לבושים הראויים לאותו היכל. אשר כן הדבר בכל אדם ובכל היכל שהוא מצוי בו.

מראה מקום: שנגל"ה: בית שער הכוונות פרק ב' (אות ט"ו, בפירושו אור פשוט שם). תע"ס חלק ג' פרק ט':

בצלאל ואהליאב (פקודי, סולם אות רח"צ)

"ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב וגו'" (ויקהל, שמות ל"ו א'). זוהר: כגוונא דא לתתא, "ועשה בצלאל ואהליאב", דא בסטר ימינא, ודא בסטר שמאלא, בצלאל לימינא, ואהליאב לשמאלא, דא מיהודה, ודא מדן, ולבתר "וכל איש חכם לב", "ויבאו כל החכמים העושים" (שם ד'), והא אוקימנא, וכלא כגוונא דלעילא.

הסולם

כגוונא דא לתתא וכו': כעין זה במשכן של מטה. ועשה בצלאל ואהליאב, זה בצד ימין שהוא חסדים וזה בצד שמאל, שהוא חכמה. בצלאל היה לימין, ואהליאב לשמאל, זה מיהודה, שהוא מלכות מבחינת ימין, וזה מדן, שהוא שמאל. שהם כנגד בחי' ימין

ובלבושי המלאך מיכאל הנקרא כהן גדול. בכל זה יובן התוספת שבדברי הזוהר כאן. שאלו לא היא בגדים אלו שרידים מן אור עליון ומדרגות עליונות שכבר ניתנו לאדה"ר, לא היה באפשר לשום אדם להשיג בגדים עליונים שכאלו. עוד יובן בזה גודל החידוש שבהמשך דברי הזוהר, שאפשרות זו קיימת לכל אדם על ידי הכנתו בעוה"ז את מלבושיו לעוה"ב כדלהלן.

הכנת המלבושים בכלל ופרט: עוד נראה לבאר במשמעות דברי הזוהר כאן על דרך כלל ופרט. שהכנת לבושי הנשמה לעוה"ב הוא דרך כלל. כדאיתא בהמשך דברי הזוהר (אות ק"ע), שהמעשים הטובים בתורה ומצוות שאדם עושה בעוה"ז, מתקנים עבורו את לבושי נשמתו לעוה"ב שבהם יוכל לבא ולהיראות לפני מלך מלכי המלכים כש"א "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". שלבושים אלו קשורים לבגדי כה"ג בהיות שהאדם נקרא עולם קטן כדאיתא בזוהר רע"מ פנחס (סולם אות תתנ"ט), ובניית המשכן היא כעין בריאת העולם כדאיתא בזוהר חדש תרומה (סולם אות ל"ו) וז"ל: תבנית המשכן וגו', כגוונא דנשמתא וגופא, עכ"ל. לפי זה יובן שנשמת האדם בתוך גופו הרי היא ככהן גדול במשכן. ולבושיו הם כמלבושי כה"ג. זהו בדרך כלל. אך בדרך פרט הוא כפשוטו. שכפי שישנם בגדים המתאימים לעניינים הגשמיים כגון בגדי עבודה ושמירה וכיו"ב, כן יש בגדים מיוחדים לעבודת ה'. כגון בגדים המיוחדים ללומדי תורה ולזמן התפילה, וכן בגדי שבת ויו"ט. שבכל המתבאר עד הנה יובן חשיבותם ונחיצותם לכל הנכנסים בהיכל ה'.

[כעין זה מובא בפניני זוהר תרומה, ד"ה בריאת העולם המשכן והאדם, ובפ"ז תצוה ד"ה בגדי זהב ובגדי שבת].

בגדי קודש בעולם הזה: עוד מפורש בזוהר כאן (אות קס"ב), בחשיבות בגדי הכהן הנקראים בגדי קדש, שהם לבושי הקודש שמתלבש בהם המלאך מיכאל הנקרא כהן גדול. שכל עוד לא נתלבש בהם אינו נכנס בקודש. ונקראים בשם קודש (אות קס"ה),

כולל את גם את כל המצויים בין ב' הקצוות. מכאן שכן יש לעשות בכל מקום שנועד לכלל הציבור. אע"פ שבעוה"ז אין ברור מי עליון ומי תחתון כדאיתא בגמ' מסכת בבא בתרא (דף י' ע"ב, פסחים נ' ע"א), שאמר ר' יוסף בן רבי יהושע בן לוי עולם הפוך ראיתי. עליונים למטה ותחתונים למעלה, היינו שיש מן הנחשבים בעוה"ז כשפלים ונמוכים שבעולם העליון נחשבים כעליונים וכן להיפך. עם כל זאת, בכל תחום בפני עצמו יש אפשרות לזהות את החלשים יותר ולכללם בחזקים יותר. שמתוך התבוננות בב' קצוות אלו, יקבלו גם המצויים באמצע תוספת חיזוק. שהדברים נכונים בפרט אצל הורים ומחנכים, שיש להם לזכור תמיד להתבונן בב' קצוות אלו שבין ילדיהם ותלמידיהם, ולא לילך שולל אחר ראיית הקצה העליון בלבד.

רש"י: אהליאב משבט דן: להלן פירוש רש"י על פסוק זה: ואהליאב משבט דן מן הירודין שבשבטים מבני השפחות והשנוהו המקום לבצלאל למלאכת המשכן והוא מגדולי השבטים לקיים מה שנאמר "ולא נִכְרַ שוֹעַ לפני דל", עכ"ל רש"י. לשון הפסוק בשלמותו הוא (איוב ל"ד י"ט): "אשר לא נשא פני שרים ולא נִכְרַ שוֹעַ לפני דָל כי מעשה ידיו כולם".

חיבור ימין ושמאל מזרח ומערב: עוד אפשר לבאר שימין ושמאל הנזכרים בדברי הזוהר כאן (פקודי), נחשבים כב' קצוות גם ממעלה למטה. כיון שסדר הליכת הדגלים היה שבט יהודה ראשון המחנות בצד מזרח, ושבט דן אחרון ומאסף לכל המחנות בצד מערב. כעין תחילת היום בצד מזרח ושקיעת השמש בצד מערב. על כן הכללת המערב במזרח, הוא גם חיבור הסוף אל ההתחלה.

חיבור יום ולילה: כעין חיבור זה של בצלאל ואהליאב, וכן ברכת משה לשבט דן שקשרו באריה, יכול כל אדם לעשות בכל יום, בחיבור שעות היום והלילה בזמן עלות השחר ובזמן צאה"כ כמובא בבאר היטב ובמשנה ברורה חלק א' (סימן א' הלכות הנהגת אדם בבוקר, ס"ק ב'), וזה לשונם: יתגבר כארי

ושמאל דז"א. ואחר כך, וכל איש חכם לב. ויבואו כל החכמים העושים, שהם כנגד בחינות שאר סטריין דז"א, הנ"ל בדבור הסמוך, וכבר העמדנו, והכל הוא במשכן של מטה כעין המשכן של מעלה. (פקודי, סולם אות רה"צ)

[**בצלאל ואהליאב:** יש להתבונן בדברי הזוהר כאן, שמבאר את צירוף בצלאל שהיה משבט יהודה עם אהליאב שהיה משבט דן, בסוד חיבור הקוין ימין ושמאל. שיהודה בחינת קו ימין, ודן בבחינת קו שמאל, וחברם הקב"ה יחד. צירוף מעין זה מצינו גם בברכות משה לשבטים סמוך למיתתו, שברך את שבט דן שנקרא שנמשל לנחש בברכת יעקב, וקשר אותו לאריה שהוא יהודה, כמ"ש "ולדן אמר דן גור אריה יזנק מן הבשן" (וזהו הברכה, דברים ל"ג כ"ב). כדאיתא בזוהר ויחי (סולם אות תשכ"ד), מה טעם שברכו כן, ומשיב הוא כדי שיהיה ההתחלה והסוף של השבטים וד' הדגלים קשורים. יהודה שהוא מלך והתחלת הדגלים עם סוף הדגלים והמחנות שהוא דן. שיהיו ההתחלה והסוף קשורים באריה שהוא חסד, עכ"ל הסולם שם. ואולי אפשר לומר, שמשה ידע לעשות כן ממלאכת המשכן שהקב"ה חיבר את אהליאב משבט דן לבצלאל משבט יהודה. כלומר שמשה הבין מדברי ה' במעשה המשכן לעשות כן בברכתו לשבטים, ולתקן את קצה האחרון שבהם עם קצה הראשון שהוא חסד. [נזכר בפניני זוהר ויחי, ד"ה תיקון זנב הנחש].

משמעות הדברים: עתה נוכל ללמוד משם לכאן. שכפי המבואר בזוהר ויחי (הנ"ל), שכוונת ברכת משה לשבט דן הייתה לצרף בכך את כל השבטים מן הקצה הראשון עד קצה האחרון לצד הימין שהוא חסד, כן נוכל להבין את הוראת הקב"ה במעשה המשכן. כלומר שצירוף ימין ושמאל הנזכר בזוהר כאן (פקודי), הוא חיבור כל השבטים לעשיית המשכן מן הקצה הראשון שהוא יהודה עד הקצה האחרון שהוא שבט דן. עוד משמע מדברי הזוהר, שצירוף קצה האחרון אל קצה הראשון

עבדו משכנא לעילא, ואתקינו ליה. (רחצ): כגוונא דא לתתא, "ועשה בצלאל ואהליאב", דא בסטר ימינא, ודא בסטר שמאלא, בצלאל לימינא, ואהליאב לשמאלא, דא מיהודה, ודא מדן, ולבתר "וכל איש חכם לב", "ויבאו כל החכמים העושים" (שם ד), והא אוקימנא, וכלא כגוונא דלעילא.

הסולם

(רצו): כיון שהקים משה את המשכן למטה הוקם משכן אחר למעלה, כמו שהעמידוהו. שכתוב "הוקם", ואינו מפרש על ידי מי, [י"יהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן" (פקודי, שמות מ' י"ז)], כי לא הוקם אלא מסוד עולם העליון שהוא סתום וגנוז, על ידו של סוד משה, שהוא ז"א, כדי להתתקן עמו. (רצז): מה כתוב למעלה, "ויבואו כל החכמים העושים את כל מלאכת הקדש" וגו'. שואל, אם המדובר במשכן של מעלה, מי הם החכמים העושים שם מלאכת הקדש. ומשיב, אלו הם ימין ושמאל, וכל שאר הקצוות דז"א, שהם אורחות ושבילים לכנוס אל הים, שהוא המלכות, שה"ס המשכן, ולמלאות אותו. והם שעשו את המשכן למעלה והתקינו אותו. (רחצ): כעין זה במשכן של מטה. "ועשה בצלאל ואהליאב", זה בצד ימין שהוא חסדים וזה בצד שמאל, שהוא חכמה. בצלאל היה לימין, ואהליאב לשמאל, זה מיהודה, שהוא מלכות מבחינת ימין, וזה מדן, שהוא שמאל. שהם כנגד בחי' ימין ושמאל דז"א. ואחר כך, "וכל איש חכם לב. ויבואו כל החכמים העושים", שהם כנגד בחינות שאר סטרין דז"א, הנ"ל בדבור הסמוך, וכבר העמדנו, והכל הוא במשכן של מטה כעין המשכן של מעלה. (פקודי, סולם אות רצ"ו-רח"צ).

[משכן של מעלה: תמצית המבואר בדברי הזוהר כאן, שכפי הנז' בגמ' על ירושלים של מטה

לעמוד בבוקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר. בשל"ה כתב סוד: לחבר יום ולילה בתורה או בתפילה הן בבוקר הן בערב, עכ"ל. שחיבור היום והלילה הוא כחיבור מזרח ומערב ולהיפך. ועל ידי חיבורם בתורה ותפילה, הרי שניהם נתקנים בסוד מדרגות הקדושה.

סמיכות בפרשה פתוחה: נוסף על דברי הזוהר בביאור הצירוף של בצלאל ואהליאב לעשיית המשכן כנ"ל, עוד נראה שדברי הזוהר כאן מכוונים לצירופם בפרשה פתוחה אחת, המתחילה בפסוק "ויאמר משה ראו קרא ה' בשם בצלאל" וגו' (ויקהל, שמות ל"ה ל'), ומסתיימת בפסוק "ויהי המשכן אחד" (שם, ל"ו י"ג). היינו, שהמשכן נקרא אחד על שהוא מאחד ומקשר את כל בני ישראל. שכולם נכללו בעשייתו משבת יהודה ועד שבט דן כנ"ל. כעין המבואר לעיל פניני זוהר ויקהל, ד"ה שמירת שבת ועבודה זרה, שגם שם נתבאר צירוף ב' העניינים הנזכרים בפרשה פתוחה אחת, המורה על הקשר ביניהם [החידוש בשם בעליו הר"ר חב"ט הי"ו, המו"ל מידי שבוע את סיכום פרשיות פתוחות וסתומות בפרה"ש].

מִשְׁפָּן של מעלה ומִשְׁפָּן של מטה

(פקודי, סולם אות רצ"ו-רח"צ)

"ויבואו כל החכמים העושים את כל מלאכת הקודש איש איש ממלאכתו אשר הם עושים" (ויקהל, שמות ל"ו ד'). זוהר: (רצו): כיון דאקים משה ית משכנא לתתא, אתקם משכנא אחרא לעילא. כמה דאוקמוה, דכתיב "הוקם" (פקודי, שמות מ' י"ז), ולא פריש על ידא דמאן, דלא אתקם אלא מרזא דעלמא עלאה, דאיהו סתים וגניז, על ידא דרזא דמשה, בגין לאתתקנא בהדיה. (רצז): מה כתיב לעילא, "ויבאו כל החכמים העושים את כל מלאכת הקדש" וגו', מאן אינון חכמים העושים. אלין אינון ימינא ושמאלא, וכל שאר סטרין, דאינון אורחין ושבילין לאעלא גו ימא, ולמליא ליה, ואינון

עד דיעלון בך אוכלוסא לתתא. זוהר ויחי (סולם אות תמ"ב), "בקרבר קדוש ולא אבא בעיר", אע"פ שבקרבר קדוש מ"מ לא אבא בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה. כתיבי הסולם: פנים מסבירות ענף כ"ד. תע"ס ח"ח סעיף ס"ב, ואו"פ שם ד"ה וזה אמרו ובה תבין. תע"ס ח"ד סעיף נ"ו, ועוד.

מראה מקום בגמ': ירושלים של מעלה: מסכת תענית (דף ה' ע"א), הכי אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה. ומי איכא ירושלים למעלה, אִין. דכתיב (תהלים קכ"ב ג'): "ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדו". **מקדש ומזבח של מעלה:** מסכת חגיגה (דף י"ב ע"ב), רקיע זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן שנאמר (מלכים א' ח' י"ג): "בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים". מסכת מנחות (דף ק"י ע"א), "שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות". מאי בלילות אמר רבי יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב כאילו עסוקים בעבודה. "לעולם זאת על ישראל" (דה"ב ב' ג'), א"ר גידל אמר רב זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם].

וירושלים של מעלה וכן ביהמ"ק שלמטה ושל מעלה המכוונים זה כנגד זה, כן הוא גם במשכן. שיש משכן עליון שנבנה על ידי החכמים העושים, ודוגמתו הוא משכן התחתון של מטה שנבנה ע"י בצלאל ואהליאב. עוד מפורש בזהר כאן, שחיבור הקב"ה את בצלאל ואהליאב לעשיית המשכן בסוד חיבור ימין ושמאל, הוא כדוגמת המדרגות העליונות שבבחי ימין ושמאל שעשו את המשכן למעלה והתקינו אותו.

החכמים העושים: ידויק לשון הזוהר בפירוש הפסוק "ויבואו כל החכמים העושים את כל מלאכת הקודש", שמפרש את סוד הפסוק [מרזא דעלמא עלאה], שרומז על מדרגות העליונות שעשו את המשכן של מעלה. בכך אפשר להבין במקצת את מעלת בנוי המשכן של מטה, שהתורה מעידה עליהם שהיו במדרגות עליונות שכנגדם למעלה. אשר כן יש לכל אדם להבין את גודל האחריות המוטלת עליו בבנין משכנו הפרטי, כמ"ש "ושכנתי בתוכם". עוד יש למצוא רמז בפסוק "החכמים העושים", שכן צריך כל אדם לכלכל את כל מעשיו בחכמה, כמ"ש "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשו"ן (סוף כי תבא, דברים כ"ט ח'). כלומר שיש להשכיל בחכמת ה' בכל מעשי האדם.

מראה מקום בזהר: ירושלים של מעלה: הקדמת ספר הזוהר (סולם אות ט'), ירושלים הבנויה כעיר שחבורה, הכי אומינא לך דלא איעול אנא לעילא

[הרגש עצמי] **נפש הבהמי אינו מרגיש טובת זולתו אף לא כחוט השערה. וכל שעושה משהו לזולתו הוא בדרך "שלה לחמוך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו". כלומר שלבו אומר לו כי סוף סוף תצמוח לו טובה ממעשה ההוא. באופן שכל מה שהוא עושה, אינו אלא אך לעצמו בשביל האני שלו.**

(ספר הליקוטים כת"י בעה"ס עמ' ד')

ברוך שמים

עם תרגום של "הסולם"
(ויקהל, סולם, אות רכ"ד-רכ"ה)

אמר ר' שמעון, כשמוציאים התורה בצבור, כצבור
אר"ש, כד מפקין ספר תורה בצבורא,
למקרא ביה, מתפתחין תרעי שמיא
לקרות בו, נפתחים שערי השמים
דרחמין, ומעוררין את האהבה לעילא,
של רחמים, ומעוררים את האהבה למעלה,
ואבעי ליה לבר נש למימר הכי:
וצריך האדם לומר כך.
ברוך שמים דמארי עלמא בריך בתרין
ברוך שמו של רבון העולם. ברוך כתרך
ואתריך. יהי רעותך. עם עמך ישראל
ומקומך. יהי רצונך עם עמך ישראל
לעלם. ופורך מינך אחזי לעמך בבית
לעולם, שגאולת ימינך תראה לעמך בבית
מקדשך. לאמטויי לנא משוב נהורך.
מקדשך, ולהשפיע לנו ממיטב אורך,
ולקבל צלותנא ברחמין. יהא רעוא קדמך
ולקבל תפלותינו ברחמים. יהי רצון מלפניך
דתוריק לן חיינ בטיבו. ולהוי אנא עבדך
שתאריך לנו חיים כטוב, ושאני עבדך יהיה
פקידא בגו צדיקנא. למרחם עלי ולמנטר
נפקד בין הצדיקים, לרחם עלי, ולשמור
יתי ונת כל די ודי לעמך ישראל. אנת
אותי ואת כל אשר לי, ושל עמך ישראל. אתה
הוא זן לכלא ומפרנס לכלא. אנת הוא
הוא הזן את הכל ומפרנס את הכל. אתה הוא
שליט על כלא אנת הוא שליט על
השולט על הכל. אתה הוא השולט על

מלכיא ומלכותא דילך היא. אנא עבדא
מלכים, והמלכות שלך הוא. אני עבד
דקודשא בריך הוא דסגידנא קמה
הקב"ה, שאני משתחוה לפניו
ומן קמה דיקר אורייתה בכל עדן ועדן.
ומלפני כבוד תורתו בכל עת ועת.
לא על אנש רחיצנא. ולא על בר אלהין
לא על אדם אני בוטה, ולא על בני אלקים
סמיכנא. אלא באלהא דשמיא דהוא
אני סומך, אלא על אלקים שבשמים, שהוא
אלהא דקשוט. ואורייתה קשוט ונביאיה
אלקים אמת, ותורתו אמת, ונביאיו
קשוט. ומסגי למעבד טבון וקשוט. ביה
אמת, ומרבה לעשות חסד ואמת. בו
אנא רחיץ ולשמה יקרא קדישא אנא
אני בוטה, ולשמו הקדוש וזיקר אני
אמר תשבחן. יהא רעוא קדמך דתפתח
אומר תשבחות. יהי רצון מלפניך, שתפתח
לבי באורייתך. (ותיהב לי בגין דכרין
לבי בתורתך, ותתן לי בנים זכרים
דעבדין רעותך). ותשלים משאלין
עושי רצונך, ותמלא משאלות
דליבאי ולבא דכל עמך ישראל לטב
לבי, ולב כל עמך ישראל, לטוב,
ולחיין ולשלם אמן:
להיים, ולשלום, אמן.